

Analiză economico-financiară

Cuprins

Analiză economico-financiară

1

CUPRINS

Unitatea de învățare 1:

Bazele teoretico-metodologice ale analizei economico-financiare:

..... 3

Principalele obiective ale Unității de învățare

1:..... 3

1.1 Definirea analizei economico-financiare:..... 3

1.2 Tipologia analizei economico-financiare:..... 4

1.3 Conținutul procesului de analiză economică: 5

1.4 Studiul factorilor care influențează rezultatele activităților economice:..... 6

1.5 Metodologia analizei economico-financiare:..... 7

1.6 Sistemul de informații, premisă a efectuării analizei economico-financiare: 11

Teste de autoevaluare:..... 13

Unitatea de învățare 2:

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare:

..... 15

Principalele obiective ale Unității de învățare

2:..... 15

2.1 Analiza situației generale a activității de producție și comercializare, pe baza indicatorilor valorici: 15

2.1.1 Indicatorii valorici ai activității de producție și comercializare:..... 15

2.1.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre indicatorii valorici ai activității de producție și comercializare:..... 23

2.1.2.1 Raportul static dintre indicatorii valorici: 23

2.1.2.2 Dinamica indicatorilor valorici:..... 24

2.2 Analiza diagnostic a cifrei de afaceri: 25

2.2.1 Analiza structurii și dinamicii cifrei de afaceri:..... 25

2.2.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre cifra de afaceri și producția fabricată: 26

2.2.3 Analiza cifrei de afaceri sub aspect factorial:..... 27

2.3 Analiza diagnostic a valorii adăugate: 33

2.3.1 Analiza structurii și dinamicii valorii adăugate: 34

2.3.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre valoarea adăugată și producția exercițiului:.....	35
2.3.3 Analiza factorială a valorii adăugate:	35

Cuprins

Analiză economico-financiară

2

2.4 Analiza producției fizice, ca suport material al indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare:	41
2.4.1 Analiza sortimentală a producției:.....	41
2.4.2 Analiza structurii producției:	45
2.4.3 Analiza calității produselor:.....	48
Teste de autoevaluare:.....	52

Unitatea de învățare 3

Analiza diagnostic a cheltuielilor:

..... 55

Principalele obiectivele ale unității de învățare 3:

..... 55

3.1 Elemente introductive:.....	55
3.2 Analiza cheltuielilor aferente veniturilor totale ale întreprinderii:	57
3.2.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor aferente veniturilor totale:	57
3.2.2 Analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei venituri totale:.....	57
3.3 Analiza cheltuielilor de exploatare:.....	58
3.3.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor de exploatare:.....	58
3.3.2 Analiza factorială a cheltuielilor de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare:	59
3.3.3 Analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri:.....	61
3.4 Analiza diagnostic a cheltuielilor variabile și fixe:	65
3.4.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor variabile și fixe:	65
3.4.2 Analiza factorială a cheltuielilor variabile:	66
3.4.3 Analiza factorială a cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri:.....	70
3.5 Analiza cheltuielilor materiale:.....	73
3.5.1 Analiza factorială a cheltuielilor cu materialele:	74
3.5.2 Analiza cheltuielilor cu forța de muncă:	78
3.5.2.1 Analiza eficienței cheltuielilor cu forța de muncă:	78
3.5.2.2 Analiza factorială a cheltuielilor cu forța de muncă:....	80
Teste de autoevaluare:.....	91

Bibliografie:

..... 93

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

Unitatea de învățare 1

BAZELE TEORETICO-METODOLOGICE ALE ANALIZEI ECONOMICO-FINANCIARE

Principalele obiective ale Unității de învățare 1:

După parcurgerea Unității de învățare 1, studenții vor avea cunoștințele necesare pentru:

- înțelegerea rolului analizei economice în procesul decizional al unei întreprinderi, cât și a legăturii indisolubile cu activitatea financiar-contabilă;
- aplicarea metodologiei pe studii de caz, pe parcursul următoarelor capitole.

1.1 Definirea analizei economico-financiare

Definiție:

Analiza – ca metodă a cunoașterii, se bazează pe descompunerea unui obiect, proces sau fenomen în părțile sale componente, până

se ajunge la elementele sale simple, în scopul cunoașterii structurii acestuia și a identificării legăturilor cauzale dintre elementele sale, a factorilor care le generează și a legilor formării

acestora.

Definiție:

Analiza economico-financiară este o disciplină al cărei obiect de

studiu îl constituie procesele și fenomenele economico-financiare

legate de activitatea productivă desfășurată de întreprinderi; întreprinderea, este văzută ca o organizație socială, cu o structură

proprie bine delimitată în timp și spațiu, caracterizată prin dinamism și complexitate.

Analiza economico-financiară utilizează în demersurile sale un ansamblu de concepte, tehnici și instrumente care asigură tratarea informațiilor interne și externe în scopul formulării unor aprecieri pertinente referitoare la situația unei întreprinderi, la nivelul și calitatea performanțelor sale. Analiza informațiilor se face potrivit relațiilor cauză-efect, ca urmare a caracterului deosebit de complex al fenomenelor social-economice care se desfășoară la nivelul întreprinderilor.

Analiză economico-financiară

3

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

1.2 Tipologia analizei economico-financiare

În funcție de criteriul de clasificare ales, se disting mai multe tipuri ale

analizei economice:

1. După raportul între momentul în care se efectuează analiza și

momentul desfășurării fenomenului analizat, există două tipuri fundamentale:

- analiza post-factum sau post-operatorie; privește prezentul și trecutul activității analizate și presupune cercetarea rezultatelor unei activități economice potrivit relațiilor cauzale, pentru stabilirea modului în care au fost îndeplinite obiectivele stabilite. Termenul de „post-factum” definește un proces sau eveniment care a avut loc sau care s-a încheiat, analiza acestuia efectuându-se ulterior producerii;
- analiza previzională sau analiza prospectivă; privește viitorul activității analizate și presupune previzionarea evoluției fenomenelor economice, pe baza cercetării factorilor care le influențează și a relațiilor de cauzalitate, în perspectivă; Analiza previzională constituie o etapă premergătoare în elaborarea strategiei activității economico-financiare a întreprinderii.

2. Din punct de vedere al urmăririi însușirilor esențiale sau al determinărilor cantitative ale fenomenelor, există două tipuri de analiză:

- analiza calitativă, care urmărește determinarea însușirilor esențiale ale fenomenului economic studiat și a factorilor care sunt de aceeași natură cu fenomenul și îl determină; Analiza calitativă determină gradul de precizie cu care se face previzionarea evoluției fenomenelor și stă la baza elaborării de modele în care sunt prinse elementele esențiale ale fenomenului economic;
- analiză cantitativă, presupune cercetarea fenomenelor economice prin determinări cantitative exprimate prin volum, valoare, număr, durată etc.;

3. După nivelul la care se desfășoară analiza, distingem:

- analiza microeconomică, desfășurată la scara întreprinderii și a elementelor acesteia, abordată ca sistem;
- analiza macroeconomică, studiază fenomenele economice la nivelul ramurii economice, al economiei naționale sau al economiei mondiale;

4. După modul de urmărire în timp a fenomenelor economice, se disting:

- analiza statică, care studiază fenomenele economice, precum și elementele și factorii care le influențează, la un moment dat; noțiunea de static face referire la modul în care se efectuează analiza, și nu la natura fenomenelor economice, care nu sunt niciodată statice;

Analiză economico-financiară

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

– analiza dinamică, studiază fenomenele economice în schimbare, în corelație cu evoluția acestora în timp, relevându-le caracteristicile la o succesiune de momente;

5. După criteriile de studiere a fenomenelor:

– analiza tehnico-economică, care îmbină caracterul tehnic cu cel economic, de exemplu acțiunea de creștere a producției este rezultatul unei analize tehnico-economice efectuate de specialiști cu cunoștințe tehnice și economice (reducerea costurilor, creșterea rentabilității pe produs etc.);

– analiza economico-financiară tratează corelațiile dintre activitatea economică (de exploatare) și activitatea financiară (riscul financiar);

– analiza financiară vizează fluxurile financiare care se formează la nivelul întreprinderii, modul de gestionare și plasare a capitalului etc.

1.3 Conținutul procesului de analiză economică

Analiza unei activități economice începe abia în momentul în care acesta s-a concretizat prin rezultate. Drumul pe care îl parcurge activitatea de analiză este invers evoluției reale a fenomenului: se pornește de la rezultate, materializate sub forma unor indicatori economico-financiar, după care se determină elementele procesului, factorii care l-au generat și i-au influențat evoluția și relațiile dintre aceștia.

Definiții ale elementelor prezentate până acum:

1. elementele: părți componente ale fenomenului analizat;
2. factorii: acele forțe în mișcare care provoacă sau determină un fenomen economic;
3. cauze: fenomene care în anumite condiții provoacă, și deci explică, apariția unui fenomen. Un fenomen economic poate fi generat de anumite cauze, dar la rândul său poate fi cauza finală a altui fenomen.

Conținutul activității de analiză economică poate fi structurat în mai multe etape:

1. Determinarea obiectului analizei economico-financiare, care presupune identificarea faptelor, fenomenelor sau rezultatelor asupra cărora se va concentra analiza; Delimitarea acestora se face în timp și în spațiu, cantitativ și calitativ;
2. Determinarea elementelor, factorilor și cauzelor fenomenului studiat; Pentru descompunerea în elemente componente se efectuează o analiză structurală a fenomenului economic studiat. Factorii de influență se stabilesc treptat, începând cu cei cu acțiune directă și continuând cu cei cu acțiune indirectă (care influențează fenomenul economic studiat prin intermediul primei categorii de factori). Procesul continuă până la stabilirea cauzelor finale (primare) care determină evoluția fenomenului studiat;

Analiză economico-financiară

5

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

3. Odată cu stabilirea factorilor are loc și determinarea corelației dintre fiecare factor identificat și fenomenul economic analizat, cât și a corelației dintre aceștia. Prin corelație se înțelege o relație de tip cauză-efect care generează raporturi de condiționare;

4. Măsurarea (cuantificarea) influențelor diferitelor elemente sau factori, care este în principal o analiză de tip cantitativ;

5. Sintetizarea rezultatelor analizei – etapă în care se fac aprecierile asupra activității economice studiate și stabilirea unui diagnostic pentru aceasta;

6. Elaborarea măsurilor pentru îndreptarea deficiențelor constatate, respectiv creșterea eficienței activității pe viitor (acestea constituie conținutul deciziilor adoptate).

1.4 Studiul factorilor care influențează rezultatele activităților economice

Necesitatea cunoașterii schimbărilor de situație care apar în activitatea întreprinderilor atrage, în mod obligatoriu, cunoașterea și studiul tuturor factorilor implicați, a naturii lor, a relațiilor pe care aceștia le stabilesc cu alte elemente. Acest lucru nu se poate realiza decât prin efectuarea unei analize economice.

Factorii care influențează rezultatele fenomenelor economice pot fi grupați după mai multe criterii. Dintre care le selectăm pe cele mai des utilizate pe parcursul cursului:

1. După caracterul lor în cadrul relațiilor cauzale:

– **factori calitativi**, care sunt de aceeași natură cu fenomenul analizat, deosebindu-se de fenomen prin gradul de cuprindere;

De exemplu, productivitatea muncii este de aceeași natură cu producția, dar se raportează la o persoană, o unitate de timp etc.;

– **factori cantitativi** (care exprimă nivelul cantitativ), sunt purtătorii materiali, concreți, ai factorilor calitativi;

– **factori de structură**, care sunt folosiți atunci când rezultatul analizat se referă la mărimi agregate (compuse din mai multe elemente);

2. După felul în care acționează asupra procesului economic analizat:

– **factori cu acțiune directă**, atunci când aceștia acționează și își exercită direct influența asupra fenomenelor supuse analizei;

– **factori cu acțiune indirectă**, care își manifestă influența indirect asupra fenomenului analizat, prin intermediul factorilor direcți;

3. După natura circuitului economic:

Analiză economico-financiară

6

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

- **factori specifici activității de producție**, de exemplu: mijloacele fixe, factorul uman, material etc.;
- **factori specifici activității de aprovizionare**, de exemplu: modul de procurare, natura materiilor prime, a materialelor etc.

1.5. Metodologia analizei economico-financiare

Metodologia analizei economico-financiare este totalitatea procedeelelor și a modalităților de cercetare utilizate în domeniul economic și financiar.

Ca în oricare alt domeniu de activitate, putem grupa metodele de analiză în două mari categorii:

- a) **Metode de analiză calitativă**, care studiază aspectele legate de relațiile cauzale care se regăsesc în esența oricărui fenomen economic; Finalitatea aplicării metodelor calitative constă în construirea modelelor abstracte a fenomenelor economice studiate;
- b) **Metode de analiză cantitativă**, care dau posibilitatea concretizării cantitative, a cuantificării influențelor pozitive sau negative ale factorilor care determină activitatea sau fenomenul analizat.

Cele mai importante **metode ale analizei calitative**, sunt:

1. **Metoda comparației**, bazată pe faptul că rezultatele economice (ale activității unei întreprinderi) se analizează, nu ca o simplă mărime luată în sine, ci printr-o comparație care are la bază criterii bine stabilite. Când se aplică această metodă, trebuie să se aibă în vedere comparabilitatea mărimilor analizate. De asemenea, trebuie avut în vedere ca, prin criteriile care stau la baza comparației, să se stabilească elemente ce se pot compara atât prin conținut, cât și în timp și spațiu, toate având la bază condițiile de normalitate în care se desfășoară fenomenul.

2. **Descompunerea rezultatelor** în elemente componente (diviziunea lor) creează posibilitatea aprofundării studierii fenomenelor.

Descompunerea se face la mai multe niveluri:

- diviziunea în timp, care urmărește desfășurarea fenomenului în anumite limite de timp, ritmicitatea în desfășurarea acestuia;
- diviziunea în spațiu, care urmărește stabilirea rezultatelor după locul unde se realizează acestea (loc de muncă, atelier, secție, fabrică etc.);
- diviziunea stabilită pe părți componente, permite aprofundarea fenomenelor studiate.

3. **Gruparea**, împarte fenomenele economico-financiare în grupe omogene, după una sau mai multe caracteristici comune. Alegerea caracteristicilor de grupare este în funcție de scopul cercetării, esența

Analiză economico-financiară

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare fenomenului economic studiat, și presupune o cercetare multilaterală a acestuia.

Metodele de analiză cantitativă au la bază mărimi cifrice și se folosesc pentru cuantificarea contribuției factorilor de influență la formarea și modificarea unui fenomen sau rezultat economic. Ca metode de analiză cantitativă, utilizate în analiză economico-financiară, întâlnim:

1. **Metoda substituirilor în lanț** se aplică pentru determinarea influenței factorilor asupra fenomenului analizat. Modelul metodei se prezintă sub forma unei relații matematice care leagă factorii care influențează fenomenul analizat.

Cel mai frecvent este o ecuație cu una sau mai multe variabile, ca în exemplele de mai jos:

$$Y = f(x); \quad ()_{12} Y = f(x, x); \quad ()_{123n} Y = f(x, x, x, \dots x)$$

Metoda substituirilor în lanț are la bază înlocuirea succesivă a valorii pe care o au factorii la momentul de bază (P_0) cu valoarea lor efectivă (P_1). Utilizarea acestei metode presupune respectarea a trei principii importante și anume:

a) Ordonarea factorilor în vederea substituirii este dat de caracterul acestora în cadrul relațiilor cauzale:

- factori cantitativi;
- factori de structură;
- factori calitativi.

b) Respectarea succesiunii înlocuirii valorilor factorilor; Se pornește de la factorii cu influență directă către cei cu influență indirectă;

c) Menținerea necondiționată a valorii înlocuite a unui factor în operațiile care urmează.

Variația rezultatului economic sau abaterea acestuia, poate fi exprimată prin mărimi absolute (ΔR) sau prin mărimi relative (Δ), analiza făcându-se pentru fiecare caz în parte.

$R \Delta$

În continuare vom detalia modalitățile de analiză a abaterilor rezultatului economic, în funcție de numărul factorilor care îl influențează și de relația matematică stabilită între aceștia, cât și în funcție de modul de exprimare (în mărimi absolute).

1.1 Rezultatul (R) este exprimat ca produs al factorilor de influență iar modelul matematic va fi o ecuație de forma:

$$R = a \cdot b \cdot c$$

Modificarea în mărimi absolute:

Analiză economico-financiară

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

Modificarea rezultatului economic (ΔR) se determină comparând valoarea de bază cu valoarea efectivă:

${}_{10}\Delta R = R - R$ (diferența rezultată din comparație)

${}_{0000}R = a \cdot b \cdot c$ (perioada de bază)

${}_{1111}R = a \cdot b \cdot c$ (perioada analizată)

Utilizând principiile enunțate, vom calcula influența fiecărui factor asupra variației rezultatului economic (ΔR):

– influența factorului „a” asupra variației rezultatului **R**:

$(\)(\)(\)$ ${}_{1000001000}$

R

${}_a\Delta = a \cdot b \cdot c - a \cdot b \cdot c = a - a \cdot b \cdot c$

– influența factorului „b” asupra variației rezultatului **R**:

$(\)(\)(\)$ ${}_{1101001100}$

R

${}_b\Delta = a \cdot b \cdot c - a \cdot b \cdot c = a \cdot b - b \cdot c$

– influența factorului „c” asupra variației rezultatului **R**:

$(\)(\)(\)$ ${}_{1111101110}$

R

${}_c\Delta = a \cdot b \cdot c - a \cdot b \cdot c = a \cdot b \cdot c - c$

În concluzie, suma influențelor factorilor a, b, și c asupra rezultatului economic analizat se concretizează prin relația:

R

c

R

b

R

${}_a\Delta R = \Delta + \Delta + \Delta$

1.2 Rezultatul (R) este exprimat ca raport între factorii de influență

iar modelul matematic va fi o ecuație de forma:

b

$R = a$

Modificarea în mărimi absolute:

În acest caz variația rezultatului (ΔR) se exprimă astfel:

0

0

1

1

${}_{10}b$

a

b

$\Delta R = R - R = a -$

În conformitate cu principiile enunțate, substituirea factorilor trebuie să înceapă cu factorul cantitativ. De aceea, aplicarea metodei substituției se face diferențiat, în funcție de locul unde este situat factorul cantitativ în cadrul raportului, adică la numărător sau la numitor.

1.2.1 Dacă factorul cantitativ se află la numărătorul relației:

– Influența factorului „a” asupra variației rezultatului **R**:

Analiză economico-financiară

9

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

0

10

0

0
0
R 1

a b

a a

b

a

b

a –

$\Delta = - =$

– Influența factorului „b” asupra variației rezultatului **R**:

0
1
1
R 1

b b

a

b

$\Delta = a -$

1.2.2 Dacă factorul cantitativ se află la numitorul relației:

– Influența factorului „b” asupra variației rezultatului **R**:

0
0
1
R 0

b b

a

b

$\Delta = a -$

– Influența factorului „a” asupra variației rezultatului **R**:

1
1 0
1
0
1
R 1

a b

a a

b

a

b

a –

$\Delta = - =$

În concluzie, suma influențelor factorilor **a** și **b** asupra rezultatului economic analizat se concretizează prin relația:

R
b
R

$\Delta R = \Delta + \Delta$

2. Metoda determinării izolate a acțiunii factorilor:

Pentru separarea influențelor factorilor (variabilelor), când e vorba de relații de proporționalitate directă sau inversă, literatura de specialitate stabilește și alte metode în afara metodei substituirilor în lanț.

Una dintre aceste metode este **metoda determinării izolate a acțiunii factorilor**, care prezintă o serie de variante de calcul. La baza acestei metode stă un singur principiu dintre cele trei prezentate mai sus

și anume că substituirile se efectuează în mod succesiv.

Relația de calcul este:

$${}_1\Delta R = R - R$$

Pe această bază, influența factorilor rezultă din relațiile:

$${}_a\Delta R = (a \cdot b \cdot c) - (a \cdot b \cdot c) = (a - a) \cdot b \cdot c$$

$${}_b\Delta R = (a \cdot b \cdot c) - (a \cdot b \cdot c) = a \cdot (b - b) \cdot c$$

$${}_c\Delta R = (a \cdot b \cdot c) - (a \cdot b \cdot c) = a \cdot b \cdot (c - c)$$

În toate cazurile, scăzătorul rămâne neschimbat, modificările făcându-se în cadrul descăzutului, la factorii respectivi (a, b, c).

Analiză economico-financiară

10

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

$${}_R\Delta R = \Delta + \Delta + \Delta + \dots$$

unde: **r** reprezintă restul nedescompus, pentru care s-au propus ipoteze diferite de repartizare de factori (variabile).

3. Metoda balanțieră, operează prin utilizarea balanței elementelor, pe de o parte, și a balanței modificării elementelor, pe de altă parte. Din analiza lor, prin comparare, se evidențiază cauzele care au condus la modificarea rezultatului studiat.

4. Alte metode:

Literatura de specialitate prezintă o serie de alte metode utilizate în analiza economică, precum:

- Metoda corelației;
- Metoda calculului matriceal;
- Metoda cercetărilor operaționale.

1.6. Sistemul de informații, premisă a efectuării analizei

economico-financiare

Efectuarea unei analize reale și utile a activității economico-financiare a unei întreprinderi, presupune utilizarea unui sistem de informații judicios organizat. Numai în acest mod pot fi identificate și previzionate toate schimbările ce au loc în desfășurarea fenomenelor economice, atât în legătură cu factorul timp, cât și pe locuri de activitate.

La nivel microeconomic, în funcție de proveniența lor, identificăm două categorii importante de surse, respectiv:

- surse interne, care furnizează din evidența proprie date privind desfășurarea activității;
- surse externe, care provin din exteriorul firmei și se constituie în informații privind mediul extern cu care se intră în contact în procesele conexe activității economice desfășurate.

După natura lor, pot fi grupate în:

- informații economico-financiare;
- informații tehnice și tehnologice;
- informații sociale;
- informații politice, juridice etc.

După posibilitatea de a fi recunoscute, se pot distinge:

- informații de largă accesibilitate (deschise) pe care le furnizează mass-media, revistele de specialitate prin diversele lucrări publicate, alte lucrări științifice etc.;
- informații limitate, respectiv care nu pot fi cunoscute decât prin intrarea în contact cu eventualele surse, de exemplu clienții unei întreprinderi, furnizorii de resurse materiale etc.

Analiză economico-financiară

11

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

Oricare ar fi sursa care le generează, pentru a putea contribui pe deplin în procesul de analiză economico-financiară, este nevoie ca acestea să poată îndeplini anumite cerințe:

- să fie utile;
- să fie exacte sau cât mai aproape de realitate;
- să fie complete, pentru a se evita superficialitatea analizei;
- să fie oportune, pentru a se evita gradul de desuetudine prin trecerea timpului;
- să aibă un anumit nivel de valoare, ca importanță în gândirea managerială;
- să poată fi cunoscut costul obținerii acestora, care, uneori, chiar dacă e ridicat, poate contribui la reconsiderarea desfășurării fenomenului.

Analiză economico-financiară

12

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

TESTE DE AUTOEVALUARE

1. În funcție de momentul în care se desfășoară analiza și momentul în care are loc fenomenul analizat, Analiza economico-financiară este:

- a) factorială;
- b) previzională;
- c) dinamică;

2. Nu este metodă de analiză cantitativă:

- a) metoda balanțieră;
- b) metoda substituirii în lanț;
- c) metoda determinării izolate a acțiunii factorilor;

3. Nu este metodă de analiză calitativă:

- a) metoda comparației;
- b) gruparea;
- c) diviziunea rezultatelor;

4. Nu este metodă de analiză calitativă:

- a) metoda comparației;
- b) gruparea;
- c) metoda determinării izolate a acțiunii factorilor;

5. Nu este metodă de analiză calitativă:

- a) metoda comparației;
- b) gruparea;

c) diviziunea rezultatelor;

6. Știind că rezultatul economic studiat – „R”, se poate scrie ca raport între factorul „a” de tip calitativ și factorul „b” de tip cantitativ, alegeți relația care reflectă influența lui „b” asupra lui

„R”:

a)

0
0
1
R 1

b b

a

b

$\Delta = a -$;

b)

0
0
1
R 0

b b

a

b

$\Delta = a -$;

c)

0
0
0
R 1

b b

a

b

$\Delta = a -$;

Analiză economico-financiară

13

Bazele teoretico-metodologice ale Analizei economico-financiare

7. Știind că rezultatul economic – „R”, se poate scrie ca raport între factorul „a” de tip cantitativ și factorul „b” de tip calitativ,

alegeți relația care reflectă influența lui „b” asupra lui „R”:

a)

0
0
1
R 1

b b

a

b

$\Delta = a -$;

b)

0
1
1
R 1

b b

a

b

$$\Delta = a - ;$$

c)

0

1

1

R 1

b b

a

b

$$\Delta = a - ;$$

8. Știind că rezultatul economic – „R”, se poate scrie ca raport între factorul „a” de tip calitativ și factorul „b” de tip cantitativ,

alegeți relația care reflectă influența lui „a” asupra lui „R”:

a)

0

0

1

R 0

a b

a

b

$$\Delta = a - ;$$

b)

0

0

1

R 1

a b

a

b

$$\Delta = a - ;$$

c)

1

0

1

R 1

a b

a

b

$$\Delta = a - ;$$

9. În Analiza economică, analiza factorială este utilizată pentru:

a) determinarea dinamicii indicatorilor;

b) determinarea factorilor care influențează evoluția unui indicator;

c) calculul indicatorilor;

10. La aplicarea metodei substituției în lanț, factorii se substituie

în ordinea:

a) factorii de structură, cantitativi, calitativi;

b) factorii de cantitativi, structură, calitativi;

c) factorii de calitativi, structură, cantitativi.

Analiză economico-financiară

14

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

15

Unitatea de învățare 2

ANALIZA DIAGNOSTIC A ACTIVITĂȚII DE PRODUȚIE ȘI COMERCIALIZARE

Principalele obiective ale Unității de învățare 2

După parcurgerea Unității de învățare 2, studenții vor avea cunoștințele necesare pentru:

- **calculul indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare;**
- **analiza indicatorilor valorici, prin toate metodele de analiză;**
- **diagnosticarea evoluției activității de producție și comercializare a unei întreprinderi.**

Fiecare întreprindere, prin activitatea de producție și comercializare desfășurată, contribuie la satisfacerea unor nevoi sociale individuale, cât și pe plan social, prin realizarea de bunuri și servicii. Una din calitățile importante pe care trebuie să le aibă orice manager, este capacitatea de a se informa temeinic asupra preferințelor consumatorilor în ceea ce privește bunurile și serviciile pe care sunt dispuși să le achiziționeze. Acestea trebuie să satisfacă consumatorii nu numai sub aspectul calitativ, ci și sub cel financiar. În felul acesta, se creează premisa asigurării continuității activității economico-productive prin reluarea continuă a ciclului de producție, ce se încheie în mod firesc prin comercializare și recuperarea contravalorii mărfurilor și serviciilor vândute.

Modul în care se desfășoară procesul de producție și comercializare, precum și caracteristicile sortimentale și de calitate ale producției destinate comercializării se reflectă în următoarele categorii de indicatori:

- indicatorii valorici ai activității de producție și comercializare;
- indicatorii care asigură analiza producției fizice la nivel global și din punct de vedere sortimental;
- indicatorii de calitate.

2.1 Analiza situației generale a activității de producție și comercializare, pe baza indicatorilor valorici

2.1.1 Indicatorii valorici ai activității de producție și comercializare

Stabilirea obiectivelor strategice pentru evoluția întreprinderilor are la bază rezultatele analizei activității de producție și comercializare desfășurată până în prezent. Indicatorii valorici aduc un important aport

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

informațional la analiza activității de producție și comercializare a oricărei întreprinderi.

Sistemul de indicatori care asigură evaluarea și analiza activității de producție și comercializare este alcătuit din:

1. producția marfă sau producția fabricată (**Qf**);
2. cifra de afaceri (**CA**);
3. producția exercițiului (**Qe**);
4. valoarea adăugată (**Qa**).

1. **Producția fabricată**

Definiție:

Producția fabricată sau producția marfă (Qf), (indicator calculat

numai de întreprinderile cu activitate producție și prestări servicii),

reprezintă valoarea tuturor bunurilor realizate destinate vânzării

către clienți și a serviciilor prestate, pe o anumită perioadă de timp.

Mod de calcul plecând de la definiție:

Acest indicator cuprinde valoarea produselor finite destinate livrării și valoarea serviciilor prestate către terți, precum și valoarea semifabricatelor destinate livrării pentru prelucrări ulterioare în vederea obținerii de produse finite. Prin semifabricat înțelegem un anumit produs care, în cadrul unei unități productive, a ajuns la un anumit nivel de prelucrare și nu mai poate fi prelucrat decât într-o altă secție sau într-o altă întreprindere pentru realizarea unui produs finit.

Mod de calcul utilizând situațiile financiare de sinteză:

Producția fabricată se calculează utilizând datele din Contul de profit și pierderi și Balanța sintetică făcând suma dintre rulajele debitoare ale conturilor 345, 341 și rulajele creditoare ale conturilor 704, 705 și 708.

2. **Cifra de afaceri**

Definiție:

Cifra de afaceri (CA) reprezintă valoarea totală a veniturilor unei

întreprinderi rezultate din vânzarea produselor realizate, a mărfurilor și respectiv a serviciilor prestate, pe o anumită perioadă de timp.

În afară de cifra de afaceri exprimată la nivelul întreprinderii, care caracterizează activitatea globală, putem întâlni și o altă formă de exprimare - cifra de afaceri rezultată din activitatea de bază, care reflectă valoarea producției marfă din activitatea principală (de bază) care a fost vândută. Se simbolizează prin **Qv**. În practică, se utilizează Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

17

și denumirea de producție marfă vândută și încasată, care înseamnă finalizarea actului de valorificare a produselor finite și serviciilor prin încasarea de la clienți a contravalorii acestora (rulajul creditor al contului 411).

Mod de calcul plecând de la definiție:

Cifra de afaceri se poate calcula și pornind de la producția marfă (fabricată), luând în considerare stocurile de produs finit de la începutul, respectiv sfârșitul perioadei analizate:

$$CA = Q_f - \Delta s_{pf},$$

$$_{pf} F_{pf} \Delta s = s - s_{lpf},$$

în care:

- **Q_f** reprezintă producția marfă;
- _{pf} Δs reprezintă variația stocurilor de produse finite;
- _{Fpf} s reprezintă stocul final de produse finite;
- _{lpf} s reprezintă stocul inițial de produse finite.

Mod de calcul utilizând situațiile financiare de sinteză:

Cifra de afaceri calculează utilizând datele din Contul de profit și pierderi și bilanța sintetică prin însumarea veniturilor din vânzarea mărfurilor (rulajul creditor al contului 707) și producției vândute (rulajul creditor al conturilor 701, 702, 703, 704, 705, 706, 708).

3. Producția exercițiului

Definiție:

Producția exercițiului (Q_e) este un indicator de analiză care determină valoarea întregii activități a unei întreprinderi, pe o perioadă determinată de timp.

În conținutul acestui indicator sunt incluse:

- valoarea integrală a producției vândute;
- diferențele de stoc de la începutul și sfârșitul perioadei respective de timp, privind creșterea sau descreșterea producției.

Stocurile cuprind nu numai valoarea producției ca atare ci și valoarea semifabricatelor și a producției neterminate, aflată în diverse faze tehnologice, acestea incluzând, de fapt, o serie de cheltuieli ce urmează a fi încorporate în produsele finite sau semifabricatele destinate vânzării.

Mod de calcul plecând de la definiție:

Relația de calcul a producției exercițiului este:

$$Q_e (Q_f s) s Q_i_{pf pn} = - \Delta - \Delta + ,$$

în care:

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

18

- Δs_{pf} reprezintă variația stocurilor de produse finite;
- _{pn} Δs reprezintă variația stocurilor de producție neterminată;
- **Q_i** reprezintă valoarea imobilizărilor produse în regie proprie.

Mod de calcul utilizând situațiile financiare de sinteză:

Producția exercițiului se calculează făcând suma producției vândute (rulajul creditor al conturilor 701, 702, 703, 704, 705, 706, 708), producției imobilizate (rulajul creditor al contului 72), care sunt ponderate cu variația producției stocate (soldul contului 711).

4. Valoarea adăugată

Definiție:

Valoarea adăugată (Qa) exprimă nivelul valorii nou create de întreprindere în cursul desfășurării procesului de producție, adică

diferența dintre valoarea globală a producției (activității exercițiului) și consumurile intermediare (cheltuielile pentru resurse materiale și servicii furnizate de către terți), pe o anumită

perioadă de timp.

Mod de calcul:

1. Metoda sintetică:

Relația de calcul este:

$$Qa = Qe - M,$$

în care:

- **Qe** reprezintă valoarea producției exercițiului;
- **M** reprezintă consumurile intermediare; acestea includ cheltuielile pentru achiziționarea resurselor materiale (rulajul debitor al conturilor 601, 602, 603, 604, 606, 608) și a serviciilor furnizate de către terți (rulajul debitor al conturilor 605, 61, 62).

2. Metoda aditivă:

O altă metodă de calcul a valorii adăugate este prin adunarea elementelor componente (metoda aditivă). Principalele elemente care compun valoarea adăugată sunt:

- fondul de salarii și contribuția la asigurările sociale, fondul de șomaj, fonduri speciale (remunerarea forței de muncă, rulaj debitor al contului 64);
- amortizarea (valoarea mijloacelor fixe transmisă asupra producției realizate, rulaj debitor al contului 681);
- profitul (capacitatea unei întreprinderi de a obține un rezultat pozitiv exprimat în unități monetare, soldul creditor al contului 121);
- impozite și taxe (factor extern, pe care unitățile economice nu îl pot controla, rulajul debitor al contului 63).

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

19

Aplicație pentru calculul indicatorilor valorici ai activității

de producție și comercializare

Să se analizeze activitatea unei întreprinderi pe anii 2006 și 2007,

precum și modul în care echipa managerială a făcut previziunile pentru anul 2007, știind că produce patru categorii de produse finite (simbolizate A, B, C și D), iar la cererea clienților asigură transportul produselor finite, care se facturează separat acestora.

Din documentele contabile de sinteză au fost culese datele referitoare la activitatea de producție și comercializare pentru anii 2006 și 2007, iar din bugetul de venituri și cheltuieli previziunea făcută pentru anul 2007.

– lei –

Producție

Produsul Realizat 2006

[P₀]

Programat 2007

[P_{pr}]

Realizat 2007

[P₁]

Produsul A 20.000 22.000 25.000

Produsul B 23.000 27.000 31.000

Produsul C 16.000 18.000 17.000

Produsul D 23.000 20.000 19.900

Total: 82.000 87.000 92.900

Tabelul nr. 2.1: Valoarea producției

Stocurile valorice de produs finit pe care întreprinderea le are în depozite:

– lei –

Produsul Stoc la începutul anului

Stoc la sfârșitul anului

Produsul A 200 350

Produsul B 700 720

Produsul C 1.000 1.500

Produsul D 300 800

Total 2.200 3.370

Tabelul nr. 2.2: Stocuri valorice în anul 2006

– lei –

Produsul

Stoc la începutul anului

Stoc la sfârșitul anului

Produsul A 350 280

Produsul B 720 870

Produsul C 1.500 1.700

Produsul D 800 1.500

Total 3.370 4.350

Tabelul nr. 2.3: Stocuri valorice în anul 2007

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare
Analiză economico-financiară
20

Valoarea veniturilor din serviciile de transport prestate este:

– lei –

Activitatea

Realizat 2006

[P₀]

Programat 2007

[P_{pr}]

Realizat 2007

[P₁]

Transport 10.000 12.000 15.000

Tabelul nr. 2.4: Valoare veniturilor din servicii

Fiind în proces de extindere, întreprinderea realizează construcția noilor hale în regie proprie (antrepriză), în valoare de:

– lei –

Activitatea

Realizat 2006

[P₀]

Realizat 2007

[P₁]

Producție imobilizări 1.000 2.000

Tabelul nr. 2.5: Valoarea producției de imobilizări

Cheltuielile (programate și efectuate) pentru întreaga producție (total) au fost:

– lei –

Nr.

crt.

Specificație

Realizat

2006

[P₀]

Program

at 2007

[P_{pr}]

Realizat

2007

[P₁]

1.

Consumuri de la terți
(materiale și servicii prestate)

54.000 53.000 56.000

2. Fond de salarii 10.000 10.500 11.000

3.

CAS + Fond șomaj + Fonduri

speciale

3.500 3.700 3.850

5. Amortizare 18.000 20.000 21.000

6. Impozite, taxe etc. 1.466 2.560 3.614

7. Profit 4.864 9.240 13.456

Tabelul nr. 2.6: Cheltuieli de producție

Se cere să se calculeze și să se analizeze structura și dinamica următorilor indicatori pentru anii 2006 (**P₀**) și 2007 (**P_{pr}** și **P₁**):

– valoarea producției fabricate, programată și realizată (**Q_{f0}**, **Q_{fpr}**, **Q_{f1}**);

– valoarea cifrei de afaceri, programată și realizată (**CA₀**, **CA_{pr}**, **CA₁**);

– valoarea producției exercițiului, programată și realizată (**Q_{e0}**, **Q_{epr}**, **Q_{e1}**);

– valoarea adăugată, programată și realizată (**Q_{a0}**, **Q_{apr}**, **Q_{a1}**), prin cele două metode de calcul cunoscute.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

21

Rezolvare:

1. Calculul producției fabricate:

a) Anul 2006 (realizat):

$$Q_f = Q_{f0} + Q_{fB} + Q_{fC} + Q_{fD} + Q_{fT} = 82.000 + 10.000 = 92.000 \text{ lei}_0$$

$$Q_f = 82.000 + 10.000 = 92.000 \text{ lei}_0$$

b) Anul 2007 (programat):

$$Q_f = Q_{fpr} + Q_{fBpr} + Q_{fCpr} + Q_{fDpr} + Q_{fTpr} = 87.000 + 12.000 = 99.000 \text{ lei}_{pr}$$

$$Q_f = 87.000 + 12.000 = 99.000 \text{ lei}_{pr}$$

c) Anul 2007 (realizat):

$$Q_f = Q_{f1} + Q_{fB1} + Q_{fC1} + Q_{fD1} + Q_{fT1} = 92.900 + 15.000 = 107.900 \text{ lei}_1$$

$$Q_f = 92.900 + 15.000 = 107.900 \text{ lei}_1$$

Producția fabricată previzionată este mai mare decât cea din anul precedent, conducerea întreprinderii dorind dezvoltarea activității.

Producția fabricată produsă efectiv depășește atât previziunile făcute (planul a fost îndeplinit), cât și valoarea din anul precedent (activitatea întreprinderii este în creștere).

2. Calculul cifrei de afaceri:

a) Anul 2006 (realizat):

$$CA = CA_0 + CA_{B0} + CA_{C0} + CA_{D0} + CA_{T0} = 82.000 + 10.000 = 92.000 \text{ lei}_0$$

unde:

$$CA = Q_f - \Delta S$$

$$\Delta S = S_1 - S_0 = 3.370 - 2.200 = 1.170 \text{ lei}_0$$

$$CA = 82.000 - 1.170 = 80.830 \text{ lei}_0$$

obținem:

$$CA = 80.830 + 10.000 = 90.830 \text{ lei}_0$$

b) Anul 2007 (programat):

$$CA = CA_{pr} + CA_{Bpr} + CA_{Cpr} + CA_{Dpr} + CA_{Tpr} = 87.000 + 12.000 = 99.000 \text{ lei}_{pr}$$

$$CA = 87.000 + 12.000 = 99.000 \text{ lei}_{pr}$$

Notă: Previziunile au caracter estimativ și nu iau în calcul stocurile existente în depozite.

c) Anul 2007 (realizat):

$$CA = CA + CA = (CA + CA + CA + CA) + CA$$

unde:

$$CA = Q_f - \Delta S$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

22

$$\Delta S = S - S = 4.350 - 3.370 = 980 \text{ lei}_{Baza1 F1 I1 - -}$$

$$CA = 92.900 - 980 = 91.920 \text{ lei}_{Baza1 -}$$

obținem:

$$CA = 91.920 + 15.000 = 106.920 \text{ lei}_1$$

Cifra de afaceri previzionată este mai mare decât cea obținută în anul precedent, conducerea întreprinderii dorind creșterea veniturilor. Cifra de afaceri realizată depășește atât previziunile făcute (planul a fost îndeplinit), cât și valoarea din anul precedent (veniturile întreprinderii sunt în creștere).

3. Calculul producției exercițiului:

a) Anul 2006 (realizat):

$$Q_e = CA + Q_i = 90.830 + 1.000 = 91.830 \text{ lei}_{000}$$

b) Anul 2007 (programat):

$$Q_e = Q_f = CA = 99.000 \text{ lei}_{pr pr pr}$$

c) Anul 2007 (realizat):

$$Q_e = CA + Q_i = 106.920 + 2.000 = 108.920 \text{ lei}_{111}$$

Producția exercițiului previzionată este mai mare decât cea obținută în anul precedent, conducerea întreprinderii dorind dezvoltarea activității. Producția exercițiului produsă efectiv depășește atât previziunile făcute (planul a fost îndeplinit), cât și valoarea din anul precedent (activitatea întreprinderii este în creștere).

4. Calculul valorii adăugate:

I. Metoda sintetică:

a) Anul 2006 (realizat):

$$Q_a = Q_e - M = 91.830 - 54.000 = 37.830 \text{ lei}_{000 - -}$$

b) Anul 2007 (programat):

$$Q_a = Q_e - M = 99.000 - 53.000 = 46.000 \text{ lei}_{pr pr pr - -}$$

c) Anul 2007 (realizat):

$$Q_a = Q_e - M = 108.920 - 56.000 = 52.920 \text{ lei}_{111 - -}$$

II. Metoda aditivă (prin însumarea elementelor componente):

a) Anul 2006 (realizat):

$$Q_a = 10.000 + 3.500 + 18.000 + 1.466 + 4.864 = 37.830 \text{ lei}_0$$

b) Anul 2007 (programat):

$$Q_a = 10.500 + 3.700 + 20.000 + 2.560 + 9.240 = 46.000 \text{ lei}_{pr}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

23

c) Anul 2007 (realizat):

$$Q_a = 11.000 + 3.850 + 21.000 + 3.614 + 13.456 = 52.920 \text{ lei}_1$$

Valoarea adăugată previzionată este mai mare decât cea obținută în anul precedent, conducerea întreprinderii urmărind prin activitatea desfășurată creșterea valorii nou create. Valoarea adăugată realizată efectiv depășește atât previziunile făcute, cât și valoarea din anul precedent. Analiza dinamicii structurii valorii adăugate va reliefa elementele pe baza cărora a avut loc creșterea.

2.1.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre indicatorii valorici ai activității de producție și comercializare

2.1.2.1 Raportul static dintre indicatorii valorici

Informațiile despre activitatea de producție și comercializare a întreprinderilor furnizate de indicatorii valorici sunt completate sub aspect calitativ prin analiza rapoartelor statice stabilite între:

- cifra de afaceri și producția fabricată;
- producția fabricată și producția exercițiului;
- valoarea adăugată și producția exercițiului;

Intervalele optime în analiza rapoartelor statice ale indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare sunt:

$$CA \text{ } Q_f \geq 1 \text{ (1)}$$

Raportul stabilit între cifra de afaceri (**CA**) și producția marfă (**Q_f**) reflectă în principal evoluția stocurilor de produs finit. Situația ideală este atunci când $CA \text{ } Q_f = 1$, situație întâlnită când activitatea întreprinderii cuprinde numai producție fără alte activități și stocurile de producție neterminată și alte consumuri interne rămân egale, la începutul și sfârșitul perioadei. Cum, în realitate, activitatea nu se poate desfășura în mod constant, rezultă că, cu cât raportul este mai apropiat de 1, cu atât activitatea se desfășoară mai aproape de condițiile normale și deci producția realizată se livrează întârzieri și imobilizări.

$$Q_f \text{ } Q_e \geq 1 \text{ (2)}$$

Raportul stabilit între producția fabricată (**Q_f**) și producția exercițiului (**Q_e**) reflectă în principal evoluția stocurilor de producție neterminată. Situația ideală este atunci când $Q_f \text{ } Q_e = 1$, situație întâlnită atunci când stocurile de producție neterminată se transformă în totalitate în produs finit. Cum, în realitate, activitatea nu se poate desfășura în mod constant, rezultă că, cu cât raportul este mai apropiat de 1, cu atât procesul de fabricație s-a derulat în condiții mai bune, astfel încât, volumul producției marfă să se regăsească în proporție cât mai mare în volumul activității totale de producție, fără majorarea stocurilor de producție neterminată la finele perioadei.

$$Q_a \text{ } Q_e \in (0,1) \text{ (3)}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

24

Raportul stabilit între valoarea adăugată (**Q_a**) și producția exercițiului

(**Q_e**) reflectă modificarea ponderii cheltuielilor cu materialele și serviciile prestate de către terți; din analiza raportului Q_a/Q_e putem stabili ponderea cheltuielilor materiale în volumul total al activităților desfășurate.

2.1.2.2 Dinamica indicatorilor valorici

Semnificația perioadelor analizate:

În funcție de perioada de timp pentru care se face analiza dinamicii indicatorilor valorici, se obțin informații despre analiza calitativă a activității de producție și comercializate pentru:

- fundamentarea modului cum a fost întocmit programul de producție, prin raportarea valorilor indicatorilor valorici aferente previziunilor la cele aferente perioadei precedente (I_{pr}/I_0);
- fundamentarea modului cum a evoluat activitatea întreprinderii față de anul precedent, prin raportarea valorilor indicatorilor valorici din perioada curentă la cele aferente perioadei precedente (I_1/I_0);
- fundamentarea modului cum au fost îndeplinite previziunile, prin raportarea valorilor indicatorilor valorici din perioada curentă la cele aferente previziunilor (I_1/I_{pr}).

Corelațiile optime între indicatorii valorici:

Corelațiile optime stabilite între indicii de creștere ai indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare sunt:

$$I_{ca} > I_{qf} \quad (1)$$

Îndeplinirea acestei corelații reflectă faptul că întreprinderea a valorificat (comercializat, vândut) întreaga producție marfă fabricată în decursul exercițiului financiar analizat și o parte din stocurile de produs finit aflate în depozit la începutul anului (destocaj).

$$I_{qf} > I_{qe} \quad (2)$$

Îndeplinirea acestei corelații reflectă faptul că pe parcursul exercițiului financiar, întreprinderea a redus stocurile de producție neterminată existente la începutul anului (fără a influența normalitatea desfășurării procesului de producție) și a redus producția de imobilizări în regie proprie.

$$I_{qa} > I_{qe} \quad (3)$$

Îndeplinirea acestei corelații reflectă faptul că pe parcursul exercițiului financiar întreprinderea și-a îmbunătățit structura valorii adăugate prin reducerea ponderii consumurilor provenite de la terți.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

25

2.2 Analiza diagnostic a cifrei de afaceri

Definiție:

Cifra de afaceri reprezintă valoarea totală a veniturilor unei întreprinderi rezultate din vânzarea produselor realizate, a mărfurilor și respectiv a serviciilor prestate, pe o anumită perioadă

de timp.

Analiza diagnostic a cifrei de afaceri acoperă următoarele aspecte:

- analiza dinamicii și structurii acesteia;
- analiza corelației statice și dinamice dintre cifra de afaceri și producția fabricată;
- analiza sub aspect factorial;
- stabilirea unor metode de determinare a nivelului minim, în funcție de restricțiile cunoscute și probabile, în raport cu factorul timp.

Specialiștii care efectuează analiza economică a cifrei de afaceri realizate de o întreprindere, oricare ar fi domeniul de activitate al acesteia, trebuie să pornească de la căutarea răspunsului la următoarele întrebări:

- care sunt principalele surse de venituri ale întreprinderii?
- cum au evoluat veniturile în ultimii ani de activitate?
- care este, în perioada imediat următoare, tendința de evoluție a surselor de venituri?
- care este metodologia utilizată pentru determinarea veniturilor și cum sunt evaluate?

2.2.1 Analiza structurii și dinamicii cifrei de afaceri

O importanță deosebită în evoluția veniturilor unei întreprinderi o are dezvoltarea, pe lângă activitatea de bază, a unor activități conexe, pentru sprijinirea activității de bază în momentele nefavorabile.

Structura care stă la baza determinării și analizei cifrei de afaceri:

- venituri din activitatea de bază;
- venituri din alte activități considerate ca auxiliare, care pot fi atât productive, cât și comerciale.

Pentru a fi utilă conducerii întreprinderilor, analiza structurii cifrei de afaceri nu trebuie să se limiteze numai la aceste două diviziuni, ci trebuie să fie extinsă în funcție de specificul activității. În acest fel, se asigură determinarea gradului de rentabilitate al fiecărei activități sau categorii de venituri identificată. De exemplu, pentru o întreprindere care are activitatea de producție ca activitate de bază și activitățile de transport și comerț ca activități auxiliare, analiza de structură a cifrei de afaceri se va face mai întâi pentru cele două componente majore: producția ca activitate de bază și activitatea auxiliară care include

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare
Analiză economico-financiară

26

comerț_____ul și transportul. În ceea ce privește producția ca activitate de bază, se pot analiza veniturile realizate pentru fiecare grupă de produse în parte, iar în cadrul grupelor, pentru fiecare produs. De asemenea, în funcție de modul cum se face valorificarea producției, se poate analiza cât se vinde persoanelor juridice și cât prin magazinele proprii persoanelor fizice. În ceea ce privește activitatea auxiliară, se poate analiza cât reprezintă transportul și cât comerțul. Pentru transport se

poate urmări ce parte din venituri se realizează din transportul produselor proprii la beneficiari, respectiv din transport pentru terți, pe bază de contract sau comandă. Activitatea de comerț se poate urmări pe categorii de comerț (intermediere, comerț en-gros sau cu ridicata), iar în cadrul acestora pe categorii de produse, după proveniența acestora, în funcție de furnizor, zonarea pieței de desfacere etc. Analiza evoluției în timp a vânzărilor se determină la nivel global (întreprindere), cât și la nivelul elementelor structurale. Procedeele utilizate sunt: măsurarea abaterilor în mărimi absolute (simbolizate cu Δ) și a celor relative (indici, simbolizați cu %). Pentru o corectă apreciere a evoluției în dinamică a performanțelor comerciale ale unei întreprinderi se recomandă operarea cu cifra de afaceri evaluată în prețuri comparabile.

Cel mai utilizat procedeu pentru caracterizarea evoluției structurii vânzărilor este prin analiza ponderilor componentelor cifrei de afaceri (g_i):

100

CA

$g \cdot CA_i$

$i = 1, 2, \dots, n$

în care:

- **CA** reprezintă cifra de afaceri totală;
- **CA_i** reprezintă vânzările aferente elementului component **i**.

Informațiile furnizate se referă la principalele componente ale **CA**, evoluția în timp și stabilitatea acestora.

2.2.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre cifra

de afaceri și producția fabricată

Corelația statică:

Corelația statică considerată optimă dintre valorile pe care le iau cei doi indicatori în același interval de timp este dată de inegalitatea:

$$CA_{Qf} \geq 1$$

Corelația dinamică:

Corelația dinamică considerată optimă dintre indicii de creștere a celor doi indicatori este dată de inegalitatea:

$$I_{CA} > I_{Qf}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

27

2.2.3 Analiza cifrei de afaceri sub aspect factorial

Completarea analizei cifrei de afaceri se face prin determinarea factorilor care îi influențează evoluția în timp. Analiza factorială a cifrei de afaceri începe prin determinarea modelului analizei factoriale ca relație matematică între factorii care influențează variația cifrei de afaceri și a schemei sinoptice a sistemului de factori determinat anterior.

Modelul pe care îl propunem spre studiu este utilizat în întreprinderile cu activitate de producție. Sistemul de factori de influență se determină plecând de următorii indicatori: cifra de afaceri, producția fabricată, numărul de salariați, valoarea mijloacelor fixe și valoarea mijloacelor fixe active. Acesta este alcătuit din:

- producția fabricată, care influențează în mod direct vânzările unei întreprinderi;
- forța de muncă prin numărul de angajați în procesul de producție și, ca o consecință firească, nivelul productivității muncii. Nivelul productivității muncii este influențat, la rândul său, de gradul de înzestrare tehnică și, respectiv, de influența pe care o are ponderea mijloacelor fixe productive asupra acestuia. În analiză, se urmăresc în mod distinct aceste influențe, precum și cea a randamentului mijloacelor fixe active asupra productivității muncii.
- gradul de valorificare a producției realizate.

1. Modelul analizei:

Determinarea modelului matematic pornind de la relațiile dintre factorii care influențează dinamica cifrei de afaceri:

Cunoscând că:

$$CA = Q_f \cdot K_v$$

și

$$K = CA \Rightarrow \frac{CA}{N} = \frac{Q_f}{N} \cdot W$$

$$W = \frac{Q_f}{N} \Rightarrow \frac{CA}{N} = W \cdot K$$

cifra de afaceri poate fi scrisă astfel:

$$CA = N \cdot W \cdot K \quad (1)$$

în care:

- N reprezintă numărul mediu de salariați;
- **W** reprezintă productivitatea anuală a muncii;
- $\sqrt{K}$ reprezintă gradul de valorificare al producției fabricate.

Pornind de la modul de exprimare al productivității muncii ca:

M_f

M_f

M_{fa}

M_{fa}

N

Q_f

N

$$W = \frac{Q_f}{N} = \frac{M_f}{M_{fa}}$$

și folosind relațiile:

N

$$I \cdot M_f \cdot t = ;$$

M_f

$$K \cdot M_{fa} \cdot M = ;$$

M_{fa}

$$R = Q_f,$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

28

În care:

- I_t reprezintă nivelul înzestrării tehnice a muncii;
- K_M reprezintă coeficientul mijloacelor fixe active;
- R reprezintă randamentul mijloacelor fixe active.

Productivitatea muncii poate fi scrisă ca:

$$M_{fa}$$

$$Q_f$$

$$M_f$$

$$M_{fa}$$

$$N$$

$$W = M_f \cdot \cdot$$

$$W \mid K R_{tM} = \cdot \cdot$$

deci:

$${}_{tMv}CA = N \cdot I \cdot K \cdot R \cdot K \quad (2)$$

2. Schema sinoptică:

(1)

(2)

3. Variația cifrei de afaceri:

$${}_{10}\Delta CA = CA - CA$$

4. Cuantificarea acțiunii factorilor direcți și indirecti care au determinat dinamica cifrei de afaceri:

Evoluția cifrei de afaceri se datorează influenței următorilor **factori direcți**:

1. Variația numărului mediu de salariați:

$$\left(\begin{array}{c} 1 \ 0 \ v_0 \ 0 \ 0 \ v_0 \ 1 \ 0 \ 0 \ v_0 \end{array} \right)$$

CA

$${}_N\Delta = N \cdot W \cdot K - N \cdot W \cdot K = N - N \cdot W \cdot K$$

2. Variația productivității muncii:

$$\left(\begin{array}{c} 1 \ 1 \ v_0 \ 1 \ 0 \ v_0 \ 1 \ 1 \ 0 \ v_0 \end{array} \right)$$

CA

$${}_W\Delta = N \cdot W \cdot K - N \cdot W \cdot K = N \cdot W - W \cdot K$$

care, la rândul său, se datorează influenței următorilor **factori indirecti**:

2.1 Variația înzestrării tehnice a muncii:

$$\Delta = \cdot \cdot \cdot \cdot - \cdot \cdot \cdot \cdot = {}_{1t1}M_0 \ 0 \ v_0 \ 1 \ t_0 \ M_0 \ 0 \ v_0$$

CA

$${}_I N I K R K N I K R K_t$$

$$\left(\begin{array}{c} 1 \ t_1 \ t_0 \ M_0 \ 0 \ v_0 \end{array} \right) = N \cdot I - I \cdot K \cdot R \cdot K$$

2.2 Variația coeficientului mijloacelor fixe active:

$$\Delta = \cdot \cdot \cdot \cdot - \cdot \cdot \cdot \cdot = {}_{1t1}M_1 \ 0 \ v_0 \ 1 \ t_1 \ M_0 \ 0 \ v_0$$

CA

$${}_K N I K R K N I K R K_M$$

CA

$$N W K_v$$

$I_t K_M R$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

29

$${}_{1t1} \left({}_{M1M0} \right) {}_{0v0} = N \cdot I \cdot K - K \cdot R \cdot K$$

2.3 Variația randamentului mijloacelor fixe active:

$$\Delta = \dots - \dots = {}_{1t1M11v0} {}_{1t1M10v0}$$

CA

$R N I K R K N I K R K$

$$\left(\right) {}_{1t1M110v0} = N \cdot I \cdot K \cdot R - R \cdot K$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii indirecti:

CA

R

CA

K

CA

I

CA

W_{tM}

$$\Delta = \Delta + \Delta + \Delta$$

3. Variația coeficientului valorificării producției:

$$\Delta = \dots - \dots = {}_{11v111v0}$$

CA

$K N W K N W K_v$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii direcți:

CA

K

CA

W

CA

$$N_v \Delta CA = \Delta + \Delta + \Delta$$

Diagnosticarea situației constatate - pe baza rezultatelor analizei factoriale se elaborează un diagnostic sintetic și unul analitic.

Aplicație pentru analiza factorială a cifrei de afaceri

Să se efectueze analiza factorială a cifrei de afaceri, folosind datele din tabelul de mai jos:

– lei –

Nr.

crt. Indicatori Simboluri

Realizat

în anul

precedent

(P₀)

Realizat în

anul

curent

(P₁)

1. Cifra de afaceri (venituri din producția vândută) **CA** 90.830 106.920

2. Valoarea producției fabricate (marfă) **Qf** 92.000 107.900

3. Numărul mediu scriptic de

salariați N 430 420

4. Valoarea medie a mijloacelor fixe Mf 15.200 16.000

5. Valoarea medie a mijloacelor fixe active **Mfa** 9.500 10.500

6. Coeficientul valorificării producției fabricate Qf

$K = CA_v$ 0,987 0,991

7. Productivitatea muncii N

$W = Qf$ 213,953 256,905

8. Nivelul înzestrării tehnice a muncii N

$I = Mf_t$ 35,349 38,095

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

30

Nr.

crt. Indicatori Simboluri

Realizat

în anul

precedent

(P₀)

Realizat în

anul

curent

(P₁)

9. Coeficientul mijloacelor fixe active Mf

$K = Mfa_m$ 0,625 0,656

10. Randamentul mijloacelor fixe active Mfa

$R = Qf$ 9,684 10,276

Tabelul nr. 2.7: Factorii de influență ai cifrei de afaceri

Rezolvare:

Analiza factorială a cifrei de afaceri va fi efectuată respectând următoarele etape:

1. Determinarea modelului analizei - ca relație matematică între factorii care influențează variația cifrei de afaceri și a schemei sinoptice a sistemului de factori determinat anterior;
2. Cuantificarea acțiunii factorilor direcți și indirecti care au determinat dinamica cifrei de afaceri;
3. Diagnosticarea situației constatate.

1. Modelul analizei:

Determinarea modelului matematic se face utilizând succesiunea prezentată anterior, obținându-se relațiile:

$$v CA = N \cdot W \cdot K \quad (1)$$

$$t_{Mv} CA = N \cdot I \cdot K \cdot R \cdot K \quad (2)$$

2. Cuantificarea acțiunii factorilor:

$$\Delta CA = CA_{10} - CA_{00} = 106.920 - 90.830 = 16.090 \text{ lei}$$

Creșterea cifrei de afaceri se datorează influenței următorilor **factori direcți**:

1. Variația numărului mediu de salariați:

$$\Delta_{CA} = N \cdot W \cdot K - N_0 \cdot W_0 \cdot K_0 = (N - N_0) \cdot W_0 \cdot K_0 = 10 \cdot 92.000 \cdot 430$$

CA

N · · · · ·

$$= 2.112,33 \text{ lei}$$

92.000

90.830

430

$$= 420 - 430 \cdot 92.000 \cdot -$$

2. Variația productivității muncii:

$$\Delta_{CA} = N \cdot W \cdot K - N \cdot W_0 \cdot K_0 = N \cdot (W - W_0) \cdot K_0 = 11 \cdot 92.000 \cdot 430$$

CA

W · · · · ·

$$= 17.810,12 \text{ lei}$$

92.000

90.830

430

92.000

420

$$107.900 - 420 = \cdot \quad | /$$

\

| \

· / -

care, la rândul său, se datorează influenței următorilor **factori indirecti**:

2.1 Variația nivelului înzestrării tehnice a muncii:

$$\Delta CA = N \cdot I \cdot K \cdot R - N \cdot I_0 \cdot K_0 \cdot R_0 = N \cdot I \cdot (K - K_0) \cdot R = 11 \cdot 92.000 \cdot 430 \cdot 10$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

31

$$= 6.892,85 \text{ lei}$$

92.000

90.830

9.500

92.000

15.200

9.500

430

15.200

420

$$16.000 \cdot 420 = \dots \quad | /$$

)

| \

$$\cdot / -$$

2.2 Variația coeficientului mijloacelor fixe active:

$$\Delta_{CA} = N I K R K N I K R K = K M 1 t 1 M 1 0 v 0 1 t 1 M 0 0 v 0 -$$

$$= N I (K K) R K = 1 t 1 M 1 M 0 0 v 0 \cdot \cdot - \cdot \cdot$$

$$= 4.780,53 \text{ lei}$$

92.000

90.830

9.500

92.000

15.200

9.500

16.000

10.500

420

$$16.000 \cdot 420 = \dots \quad | /$$

)

| \

$$\cdot \cdot / -$$

2.3 Variația randamentului mijloacelor fixe active:

$$\Delta_{CA} = N I K R K N I K R K = 1 t 1 M 1 1 v 0 1 t 1 M 1 0 v 0$$

CA

$$R \cdot \cdot \cdot \cdot - \cdot \cdot \cdot \cdot$$

$$= N I K (R R) K = 1 t 1 M 1 1 0 v 0 \cdot \cdot \cdot - \cdot$$

$$= 6.136,74 \text{ lei}$$

92.000

90.830

9.500

92.000

10.500

107.900

16.000

10.500

420

$$16.000 \cdot 420 = \cdot \quad | /$$

)

| \

$$\cdot \cdot \cdot / -$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii indirecti:

$$\Delta_{CA} = 6.892,85 + 4.780,53 + 6.136,74 = 17.810,12 \text{ lei}$$

W

3. variația coeficientului valorificării producției:

$$\Delta_{CA} = N W K N W K = K v 1 1 v 1 1 1 v 0 \cdot \cdot - \cdot \cdot$$

= 392,21 lei

92.000

90.830

107.900

106.920

420

107.900 420 = ||

\

|\

· · / -

Verificarea corelației calculelor pentru factorii direcți:

$\Delta CA = -2.112,33 + 17.810,12 + 392,21 = 16.090$ lei

Schema sinoptică a analizei factoriale a cifrei de afaceri, cu înlocuirea valorilor obținute:

3. Diagnosticarea situației constatate:

Cifra de afaceri este considerată un indicator valoric important deoarece reflectă nivelul activității productive a întreprinderii, modul de utilizare a potențialului tehnico-productiv și modul de comercializare a produselor realizate.

CA (16.090 lei)

N (-2.112,33 lei) W (17.810,12 lei) K_v (392,21 lei)

I_t (6.892,85 lei) K_M (4.780,53 lei) R (6.136,74 lei)

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

32

Pe baza rezultatelor analizei factoriale efectuate poate fi conturat un diagnostic sintetic și unul analitic.

3.1 Diagnostic sintetic:

În contextul sistemului factorial care a stat la baza analizei dinamicii cifrei de afaceri, precum și în conformitate cu necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită, o apreciere de ansamblu referitoare la dinamica acestui indicator trebuie să ia în considerare următoarele aspecte:

- cifra de afaceri a înregistrat față de anul precedent o creștere în valoare absolută de 16.090 lei , respectiv cu 17,71%, fapt ce poate fi apreciat ca o dinamică pozitivă, atâta timp cât rata anuală a inflației este mai mică decât acest procent;
- creșterea cifrei de afaceri s-a datorat creșterii volumului producției fabricate, care a fost determinată în exclusivitate de creșterea factorului calitativ productivitatea muncii, factorul cantitativ – numărul mediu de salariați, exercitând o influență nefavorabilă (-2.112,33 lei);
- coeficientul valorificării producției (factor calitativ direct) a exercitat o acțiune pozitivă asupra evoluției cifrei de afaceri (16.090 lei);
- în condițiile în care factorul direct cu rol calitativ – valorificarea

producției, a înregistrat o creștere ușoară de la 0,987 la 0,991 față de anul precedent, creșterea cifrei de afaceri nu poate fi considerată ca fiind o situație pe deplin pozitivă din punct de vedere comercial, atâta timp cât indicatorul se menține subunitar.

Fără a se face abstracție de cele prezentate anterior și de incidența pe care o are inflația asupra oricărui indicator valoric al producției, dinamica favorabilă înregistrată trebuie apreciată în mod corespunzător, dat fiind că creșterea cifrei de afaceri se va reflecta în mărimea profitului. Posibilitatea realizării unui profit care să asigure dezvoltarea în viitor a întreprinderii, depinde, în mare măsură de nivelul cifrei de afaceri.

3.2 Diagnostic analitic:

Explicarea și aprecierea argumentată a sensului și intensității acțiunii factorilor direcți asupra dinamicii cifrei de afaceri trebuie să ia în considerare atât conexiunile și mecanismele sistemului cauzal în care au fost antrenați, cât și cerința esențială a creșterii economice a întreprinderii în condiții de eficiență sporită.

Astfel, referitor la acțiunea exercitată de valoarea producției fabricate (**Qf**) asupra dinamicii cifrei de afaceri, se impune următoarea concluzie: Creșterea față de anul precedent a producției fabricate s-a reflectat favorabil asupra cifrei de afaceri cu 15.697,79 lei (Δ_{CA}

$\Delta_{Qf} = \Delta_N + \Delta_{CA}$).
 $\Delta_{CA} = 2.112,33$ lei
 $\Delta_N = 17.810,12$ lei
 $\Delta_{CA} = 20,07\%$

Explicația este dată de contribuția pe care au avut-o cele două elemente componente: numărul mediu de salariați ($\Delta_{CA} - 2.112,33$ lei $\Delta_N =$)

și productivitatea muncii ($\Delta_{CA} 17.810,12$ lei $\Delta_N =$).

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

33

Aportul revine exclusiv productivității muncii, care a crescut cu 20,07% față de anul precedent în condițiile scăderii personalului cu doar 2,32%.

Decalajul mare dintre ritmul de creștere a celor doi factori confirmă că întreprinderea și-a luat măsuri nu numai de raționalizare a utilizării factorului muncă prin reducerea personalului cât și prin achiziționarea de active fixe productive cu randamente ridicate.

Influența mare exercitată de către creșterea productivității muncii de la 213,95 lei la 256,91 lei asupra dinamicii producției fabricate și implicit asupra cifrei de afaceri, impune analiza factorilor indirecti care au determinat evoluția acestui indicator. Factorii sunt nivelul înzestrării tehnice a muncii, coeficientul mijloacelor fixe active și randamentul mijloacelor fixe active. Faptul că întreprinderea studiată a depus eforturi pentru achiziționarea de mijloace fixe cu un randament ridicat, se

concretizează în evoluția acestor indicatori:

- nivelul înzestrării tehnice are o evoluție ascendentă de la 35,35 lei la 38,10 lei (respectiv cu 7,78%, depășește reducerea personalului de 2,32%);
- ponderea mijloacelor fixe active în total mijloace fixe a crescut de la 0,63 la 0,66, respectiv cu 4,76%;
- randamentului mijloacelor fixe active a crescut de la 9,68 la 10,28, respectiv cu 6,20%.

2.3 Analiza diagnostic a valorii adăugate

Definiție:

Indicatorul Valoare adăugată exprimă plusul de valoare care se obține prin desfășurarea unei activități economice de către o întreprindere. La nivel macroeconomic, valoarea adăugată redă

aportul adus de o întreprindere în economia națională.

Metode de calcul a valorii adăugate:

1. **Metoda sintetică**, care tratează valoarea adăugată ca diferența între volumul producției exercițiului (**Q_e**) ca indicator global al activității de producție și comercializare desfășurată de o întreprindere și valoarea consumurilor intermediare (M). Consumurile intermediare sau consumurile de la terți reprezintă valoarea stocurilor și a serviciilor achiziționate de la terți în scopul asigurării necesarului pentru activitatea de producție. Relația de calcul corespunzătoare acestei metode este:

$$Q_a = Q_e - M$$

Dacă pe lângă activitatea productivă, întreprinderea desfășoară și o activitate de comerț, valoarea adăugată a întregii activități se determină prin însumarea diferenței dintre valoarea producției exercițiului (**Q_e**) și consumurile intermediare (**M**), cu valoarea marjei comerciale (**M_c**):

$$Q_a = Q_e - M + M_c$$

Marja comercială reprezintă diferența dintre valoarea mărfurilor vândute (**Q_v**) și costul acestora (**C_v**), respectiv:

$$M_c = Q_v - C_v$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

34

2. **Metoda aditivă** presupune însumarea tuturor elementelor constitutive ale valorii adăugate, și anume:

- cheltuielile efectuate cu remunerarea forței de muncă (fondul de salarii și cheltuielile cu asigurările sociale aferente fondului de salarii, conform reglementărilor în vigoare);
- valoarea amortizărilor;
- valoarea impozitelor și taxelor;
- valoarea profitului.

Prin **analiza diagnostic a valorii adăugate** se obțin informații despre nivelul de performanță tehnico-productivă, economică și financiară al activităților economice. La nivelul economiei naționale, prin analiza

valorii adăugate, se poate determina contribuția agenților economici la consolidarea financiară a bugetului de stat.

Analiza diagnostic a valorii adăugate acoperă următoarele aspecte:

- analiza dinamicii și structurii acesteia;
- analiza corelației statice și dinamice dintre valoarea adăugată și producția exercițiului;
- analiza sub aspect factorial.

Pe baza rezultatelor analizei diagnostic a valorii adăugate se iau toate deciziile necesare în vederea creșterii productivității muncii și reducerea consumurilor de la terți, respectându-se în același timp calitatea producției, element esențial în competiția concurențială. Prin prisma ultimului indicator, analiza valorii adăugate ne poate conduce la concluzii privind necesitatea re tehnologizării și modernizării procesului de producție.

2.3.1 Analiza structurii și dinamicii valorii adăugate

Analiza valorii adăugate se poate face, fie sub aspectul modului de realizare a prevederilor, fie în dinamică (față de o perioadă precedentă). Studiul valorii adăugate prin urmărirea dinamicii sale și prin gradul de realizare a valorii previzionate, creează premisele explicării modificărilor intervenite în structura sa și posibilitatea direcționării evoluției viitoare. Analiza valorii adăugate sub aspect structural urmărește determinarea ponderii pe care o au în componența acesteia elementele structurale utilizate în calculul indicatorului prin metoda aditivă, respectiv fondul de salarii și fiecare categorie de cheltuieli cu asigurările sociale aferente fondului de salarii, amortizarea mijloacelor fixe, taxele și impozitele, precum și profitul. În ceea ce privește cheltuielile cu personalul și amortizarea se urmărește menținerea acestora sub limitele previzionate. Analiza structurală este combinată cu analiza dinamică, în scopul urmăririi evoluției în timp a fiecărui element component. Este o condiție esențială ca ponderea structurală a unor cheltuieli, ce pot fi riguros controlate să scadă, acest lucru reflectându-se favorabil în creșterea profitului ca element component al valorii adăugate.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

35

2.3.2 Analiza corelațiilor statice și dinamice dintre valoarea adăugată și producția exercițiului

Corelația statică:

Corelația statică considerată optimă dintre valorile pe care le iau cei doi indicatori în același interval de timp este dată de o valoare cât mai apropiată de 1 a inegalității:

$$Q_a - Q_e \in (0,1)$$

Corelația dinamică:

Corelația dinamică considerată optimă dintre indicii de creștere a celor doi indicatori este dată de inegalitatea:

$$I_{Q_a} > I_{Q_e}$$

2.3.3 Analiza factorială a valorii adăugate

Pentru adâncirea analizei valorii adăugate, prin evidențierea factorilor care pot conduce la modificarea acesteia, se utilizează analiza factorială. Modelul propus spre studiu este specific întreprinderilor care desfășoară activitate de producție sau prestări servicii.

Indicatorii în funcție de care se determină factorii de influență sunt: producția exercițiului, consumuri de la terți, numărul de salariați și timpul lucrat de fiecare salariat.

Sistemul de factori se compune din factori cu influență directă, care sunt producția exercițiului și valoarea adăugată la 1 leu producție a exercițiului și factori cu influență indirectă de rang I, care sunt fondul total de timp lucrat și productivitatea muncii. La rândul său, productivitatea muncii este influențată de evoluția factorilor indirecti de rang II, numărul de salariați și timpul lucrat de fiecare salariat.

Realizarea analizei factoriale a valorii adăugate presupune urmărirea etapelor prezentate în continuare:

1. Modelul analizei:

Pornind de la formula de determinare a valorii adăugate:

$$Q_a = Q_e - M,$$

se dă factor comun forțat **Q_e** și se obține:

$$Q_e \cdot y$$

$$Q_e$$

$$M \cdot 1 \quad Q_e \cdot Q_a \cdot = \quad | /$$

$$\backslash$$

$$| \backslash$$

$$= \cdot / - (1)$$

în care:

- **Q_e** reprezintă valoarea producției exercițiului;
- **M** reprezintă cheltuieli cu materialele aferente producției exercițiului;

$$-$$

$$Q_e$$

$y = 1 - M$ reprezintă valoarea adăugată la 1 leu producție a exercițiului.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

36

Pentru determinarea legăturii dintre factorii direcți și cei indirecti, vom pleca de la unul dintre modurile de scrierea a productivității muncii:

$$Q_e = W_h \cdot T$$

$$T$$

$$W_h = Q_e \Rightarrow = \cdot ,$$

Relația obținută va fi înlocuită în formula:

$$Q_a = Q_e \cdot y ,$$

și vom obține

$$Q_a = T \cdot W_h \cdot y \quad (2)$$

în care:

- Wh reprezintă productivitatea orară a muncii;
- T reprezintă fondul total de timp muncit;

Folosind scrierea fondului total muncit, ca: $T = N \cdot t$, prin înlocuire în formula (2) se obține:

$$Q_a = N \cdot t \cdot Wh \cdot y \quad (3)$$

în care:

- N reprezintă numărul mediu de salariați;
- t reprezintă timpul mediu muncit/salariat.

Principalii factori care influențează valoarea adăugată, sunt: valoarea producției exercițiului (**Qe**), valoarea adăugată medie ce revine la 1 leu producție a exercițiului (**y**).

Valoarea producției exercițiului este, la rândul său, influențată de utilizarea fondului de timp de muncă, de productivitatea orară a muncii, de utilizarea potențialului uman.

În schema sinoptică sunt prezentați factorii de influență ordonați după modul în care își exercită influența (factori direcți și indirecti), precum și după natura lor (cantitativi și calitativi), în vederea aplicării metodei substituției:

Schema sinoptică a analizei factoriale a valorii adăugate:

(1)

(2)

(3)

2. Cuantificarea influenței factorilor:

Creșterea valorii adăugate se datorează influenței următorilor factori direcți:

1. Variația valorii producției exercițiului:

Qa

Qe y

N t

T Wh

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

37

$$1000 \left(\begin{matrix} 10 \\ 0 \end{matrix} \right) 0$$

Qa

$$Q_e \Delta = Q_e \cdot y - Q_e \cdot y = Q_e - Q_e \cdot y$$

care se datorează influenței următorilor factori indirecti:

1.1 Variația fondului total de timp de muncă:

$$\left(\begin{matrix} 10000001000 \end{matrix} \right)$$

Qa

$$T \Delta = T \cdot Wh \cdot y - T \cdot Wh \cdot y = T - T \cdot Wh \cdot y$$

care, la rândul său se datorează:

1.1.1 Variația numărului mediu de salariați:

$$\left(\begin{matrix} 10000000010000 \end{matrix} \right)$$

Qa

$$N \Delta = N \cdot t \cdot Wh \cdot y - N \cdot t \cdot Wh \cdot y = N - N \cdot t \cdot Wh \cdot y$$

1.1.2 Variația numărului mediu de ore/salariat:

$$\left(\begin{array}{c} \\ \end{array} \right)_{1100100011000}$$

Q_a

$$t \Delta = N \cdot t \cdot Wh \cdot y - N \cdot t \cdot Wh \cdot y = N \cdot t - t \cdot Wh \cdot y$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii indirecti de grad 2:

Q_a

t

Q_a

N

Q_a

$$T \Delta = \Delta + \Delta$$

$$1.2 \text{ Variația productivității medii orare: } \left(\begin{array}{c} \\ \end{array} \right)_{1101001100}$$

Q_a

$$w \Delta = T \cdot Wh \cdot y - T \cdot Wh \cdot y = T \cdot Wh - Wh \cdot y$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii indirecti de grad 1:

Q_a

W

Q_a

T

Q_a

$$Q_e \Delta = \Delta + \Delta$$

2. variația valorii medii adăugate ce revine la 1 leu producție a exercițiului:

$$\left(\begin{array}{c} \\ \end{array} \right)_{1110110}$$

Q_a

$$y \Delta = Q_e \cdot y - Q_e \cdot y = Q_e \cdot y - y$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii direcți:

Q_a

y

Q_a

$$Q_e \Delta Q_a = \Delta + \Delta$$

Aplicație pentru analiza factorială a valorii adăugate

Să se efectueze analiza factorială a valorii adăugate, folosind datele din tabelul de mai jos:

Nr.

crt. Specificație Simbol

U.M.

Realizat în anul

precedent

(P₀)

Realizat în

anul curent

(P₁)

1. Valoarea adăugată Q_a lei 37.830,00 52.920,00

2. Producția exercițiului Q_e lei 91.830,00 108.920,00

3. Consumuri de la terți

(stocuri și servicii) M lei 54.000,00 56.000,00

4. Numărul mediu de

salariați N persoane 430,00 420,00

5. Numărul mediu scriptic

de ore/salariat t

ore/

persoană 1.820,00 1.800,00

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

38

Nr.

crt. Specificație Simbol

U.M.

Realizat în anul

precedent

(P₀)

Realizat în

anul curent

(P₁)

6. Fondul total de timp

muncit T ore 782.600,00 756.000,00

7. Productivitatea medie

orară Wh lei/oră 0,12 0,14

8.

Valoarea adăugată

medie la 1 leu

producție

y lei 0,41 0,49

Tabelul nr. 2.8: Factorii de influență ai valorii adăugate

Rezolvare:

Analiza factorială a valorii adăugate va fi efectuată respectând următoarele etape:

1. Determinarea modelului analizei - ca relație matematică între factorii care influențează variația Valorii adăugate și a schemei sinoptice a sistemului de factori determinat anterior;
2. Cuantificarea acțiunii factorilor direcți și indirecti care au determinat dinamica Valorii adăugate;
3. Diagnosticarea situației constatate.

1. Modelul analizei:

Determinarea modelului matematic se face utilizând succesiunea prezentată anterior, obținându-se relațiile:

$Q_e y$

Q_e

$M \cdot 1 \cdot Q_e \cdot Q_a \cdot = \quad | \quad /$

$\backslash$

$| \quad \backslash$

$= \cdot / - (1)$

$Q_a = T \cdot Wh \cdot y \quad (2)$

$Q_a = N \cdot t \cdot Wh \cdot y \quad (3)$

2. Cuantificarea influenței factorilor:

$\Delta Q_a = Q_a \Delta Q_a = 52.920 \cdot 37.830 = 15.090 \text{ lei}_{10} - -$

Creșterea valorii adăugate se datorează influenței următorilor factori direcți:

1. Variației valorii producției exercițiului:

$$\Delta = Q_e y Q_e y = (Q_e Q_e) y = 10000100$$

Qa

Qe

$$() = 7.040,34 \text{ lei}$$

91.830

$$54.000 \ 1 \ 00, \ 91.830 \ 00, \ 108.920 = \ |/$$

\

| \

$$- \cdot / - ,$$

care de datorează influenței următorilor **factori indirecti de grad 1:**

1.1 variației fondului total de timp de muncă:

$$\Delta = T Wh y T Wh y = (T T) Wh y = 1000001000$$

Qa

T

$$() = 1.285,81 \text{ lei}$$

91.830

1 54.000

782.600

$$91.830 \ 782.600 \ 756.000 = - \ |/$$

\

| \

$$- \cdot \cdot / - ,$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

39

care, la rândul său se datorează:

1.1.1 variației numărului mediu de salariați:

$$\Delta = N t Wh y N t Wh y = (N N) t Wh y = 1000000010000$$

Qa

N

$$() = 879,77 \text{ lei}$$

91.830

1 54.000

782.600

$$91.830 \ .820 \ 1 \ 430 \ 420 = - \ |/$$

\

| \

$$- \cdot \cdot \cdot / -$$

1.1.2 variației numărului mediu de ore/salariat:

$$\Delta = N t Wh y N t Wh y = N (t t) Wh y = 1100100011000$$

Qa

t

$$() = 406,05 \text{ lei}$$

91.830

1 54.000

782.600

91.830 .820 1 .800 1 420 = - ||

)

| \

· - · · / -

Verificarea corelației calculelor pentru **factorii indirecti de grad 2:**

$\Delta_{Qa} = 879,77 \ 406,05 = 1 \ .285,81$ lei

T - - -

1.2 variației productivității medii orare:

$\Delta = T \ W_h \ y \ T \ W_h \ y = T \ (W_h \ W_h) \ y = 1 \ 10 \ 100 \ 1100$

Qa

W · · - · · · - ·

= 8 .326,16 lei

91.830

1 54.000

782.600

91.830

756.000

108.920 756.000 = ||

)

| \

· / - ||

)

| \

· / -

Verificarea corelației calculelor pentru **factorii indirecti de grad 1:**

$\Delta_{Qa} = 1 \ .285,81 \ 8 \ .326,16 = 7 \ .040,34$ lei

Qe - +

2. Variației valorii medii adăugate ce revine la 1 leu producție a
exercițiului:

$\Delta = Q_e \ y \ Q_e \ y = Q_e \ (y \ y) = 1 \ 110 \ 110$

Qa

y · - · · -

= 8.049,66 lei

91.830

1 54.000

108.920

56.000 1 00 , 108.920 = |

||

)

| | \

/

||

)

$$\frac{1}{1} \cdot \frac{1}{1} = 1$$

Verificarea corelației calculelor pentru factorii direcți:

$$\Delta Q_a = 7.040,34 + 8.049,66 = 15.090 \text{ lei}$$

Schema sinoptică a analizei factoriale a valorii adăugate, cu înlocuirea valorilor obținute:

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

40

3. Diagnosticul situației constatate:

Valoarea adăugată este considerată un indicator valoric important deoarece reflectă nivelul valorii nou create de întreprindere prin activitatea productivă desfășurată, modul de utilizare a potențialului tehnico-productiv și modul de comercializare a produselor realizate. Pe baza rezultatelor analizei factoriale efectuate poate fi conturat un diagnostic sintetic și unul analitic.

3.1 Diagnostic sintetic:

În contextul sistemului factorial care a stat la baza analizei dinamicii valorii adăugate (Q_a), precum și în conformitate cu necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită, o apreciere de ansamblu referitoare la dinamica acestui indicator trebuie să ia în considerare următoarele constatări:

1. valoarea adăugată a înregistrat față de anul precedent o creștere cu 15.090 lei, adică în procente cu 39,9%, ceea ce reprezintă o dinamică pozitivă atâta timp cât rata anuală a inflației este mai mică decât acest procent;
2. creșterea valorii adăugate s-a datorat atât acțiunii favorabile a factorului cantitativ – valoarea producției exercițiului, cât și a factorului calitativ – valoarea adăugată la 1 leu producția exercițiului.

3.2 Diagnostic analitic:

Explicarea și aprecierea argumentată a sensului și intensității acțiunii celor doi factori direcți asupra dinamicii valorii adăugate trebuie să ia în considerare atât conexiunile și mecanismele sistemului cauzal în care au fost antrenați, cât mai ales necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită.

Influența pozitivă de 7.040,34 lei exercitată de către producția exercițiului asupra dinamicii valorii adăugate trebuie explicată în corelație cu contribuția avută de productivitatea muncii și fondul total de timp muncit.

La creșterea valorii producției exercițiului și implicit a valorii adăugate, a contribuit exclusiv productivitatea muncii (Q_a

w $\Delta = 8.326,16$ lei), evoluția

fondului total de timp muncit având un impact negativ (Q_a

$\tau \Delta = -1.285,81$

Q_a (15.090 lei)

Q_e (7.040,34 lei) y (8.049,66 lei)

N (-879,77 lei) t (-406,05 lei)

T (-1.285,81 lei) W_h (8.326,16 lei)

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

41

lei). Factorii indirecti care au dus la evoluția negativă a fondului de timp muncit sunt numărul mediu de salariați și numărul de ore/salariat.

Indicele de creștere al valorii adăugate de 139,9% a fost superior indicelui de creștere a producției exercițiului (118,6%); un asemenea decalaj dintre ritmul de creștere a celor doi indicatori confirmă că întreprinderea studiată și-a luat măsuri nu numai în ceea ce privește creșterea volumului fizic al producției, ci și în ceea ce privește raționalizarea consumurilor externe la nivelul minim care să permită păstrarea calității produselor finite.

2.4 Analiza producției fizice, ca suport material al indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare

Activitățile productive se materializează prin realizarea unor valori de întrebuințare (produse și servicii) care, intrând în circuitul economic, sunt în măsură să satisfacă nevoile societății. Prin însumarea valorilor de întrebuințare se obține valoarea producției fizice. Realizarea indicatorilor valorici ai activității de producție și comercializare este dependentă de îndeplinirea producției fizice previzionate.

Dimensionarea activității de producție a oricărei întreprinderi este strâns legată de cererea de pe piață, ca factor extern și de capacitatea sa de producție, ca factor intern. Nivelul producției fizice stă la baza încheierii contractelor de vânzare. Modul în care sunt realizați indicatorii activității de producție și comercializare și indicatorii financiari depinde de gradul în care s-a reușit să se producă acele sortimente pentru care desfacerea este asigurată și al căror volum de producție este previzionat prin programele de producție. De aceea urmărirea și analiza evoluției producției fizice este de mare importanță pentru cunoașterea gradului de îndeplinire a indicatorilor economico - financiari.

2.4.1 Analiza sortimentală a producției

Urmărirea și analiza producției fizice, a evoluției sale în raport de programul stabilit, se efectuează atât pentru întreaga producție, cât și pe sortimente. Analiza producției pe sortimente are la bază angajamentele contractuale față de clienți. Întreprinderea trebuie să producă acele sortimente pentru care are angajamente ferme de desfacere și în conformitate cu valorile contractate. În caz contrar, desfacerea producției este compromisă și implicit, rezultatele

economico-financiare ale acesteia.

Principalele metode de analiză a modului cum a fost îndeplinit programul de producție, sunt:

1. **metoda indicilor individuali**, permite stabilirea modului în care a fost îndeplinit programul de producție pentru fiecare sortiment în parte, cât și per total producție;

2. **metoda coeficientului mediu de sortiment**, permite stabilirea proporției în care s-a reușit evitarea nerealizării producției programate la unele sortimente;

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

42

3. **metoda coeficientului de nomenclatură**, stabilește proporția în care s-a realizat programul de producție, în raport de nomenclatorul de produse (la ce procent din numărul de sortimente fabricate s-a realizat programul de producție).

1. **Metoda indicilor individuali**: Pentru determinarea modului în care au fost îndeplinite previziunile pentru întreaga producție, cât și pentru fiecare sortiment în parte, se calculează indicii realizării producției (i_q), prin compararea realizărilor cu programul stabilit:

100

q

i q

0

1

$q = \frac{i_q}{100}$,

în care **q** reprezintă volumul producției.

2. **Metoda coeficientului mediu de sortiment (K_s)** are la bază principiul necompensării nerealizării programului de producție la unele sortimente cu depășirile înregistrate la alte sortimente. Valoarea maximă pe care o poate atinge este 1 ($K_s \leq 1$).

Semnificația valorilor pe care le poate lua coeficientul de sortiment:

1. Egalitatea $K_s = 1$ caracterizează următoarele situații:

– programul de producție s-a realizat în proporție de 100% la toate sortimentele;

– programul de producție a fost realizat și chiar depășit la toate sortimentele, fără a se ține cont de proporția de depășire.

2. Inegalitatea $K_s < 1$ caracterizează următoarele situații:

– programul de producție nu a fost realizat nici pe total și nici pe sortimente, indiferent de proporția de nerealizare;

– programul de producție nu s-a realizat la cel puțin un sortiment, chiar dacă pe total a fost realizat sau depășit.

Relațiile de calcul ale coeficientului mediu de sortiment sunt următoarele:

$\sum$

$\sum$

$$\begin{aligned} & \cdot \\ & \cdot \\ & = \\ & 0 \ 0 \\ & \min 0 \\ & q \ p \\ & Ks \ q \ p \\ & 100 \\ & q \\ & 100 \\ & q \ i \\ & Ks \\ & " \\ & 0 \\ & 2 \\ & q \\ & , \\ & \Sigma \ 0 \Sigma \ + \end{aligned}$$

- $\sum \cdot_{00} q p$ reprezintă valoarea producției previzionate;
- $\sum \cdot_{10} q p$ reprezintă valoarea producției realizate.

Pe baza indicatorilor prezentați, se poate efectua analiza îndeplinirii programului de producție, atât pe total, cât și pe sortimente, cu următoarele obiective:

- evidențierea gradului de realizare a previziunilor făcute prin planul de producție, nu numai pe sortimente, ci și pe total producție;
- determinarea locurilor unde planul de producție nu a fost realizat, la nivel micro sau macroeconomic;
- stabilirea măsurilor ce trebuie luate pentru asigurarea realizării producției fizice și punerea lor în practică prin emiterea de decizii.

Analiza realizată pe baza coeficientului mediu de sortiment se recomandă să fie completată și cu analiza **coeficientului de nomenclatură (Kn)**, a cărei relație de calcul este:

N

$$Kn = 1 - \frac{n}{N}$$

în care:

- **n** reprezintă numărul sortimentelor la care nu s-a realizat programul de producție;
- **N** reprezintă numărul total al sortimentelor prevăzute în program.

Pe baza rezultatelor acestui tip de analiză, echipele manageriale pot trage concluziile necesare procesului decizional, pentru a putea înlătura deficiențele constatate.

Aplicație pentru analiza sortimentală a producției

Pornind de la datele din tabel, care prezintă planul de producție al unei întreprinderi și modul cum acesta a fost realizat, se cere să se determine:

- indicele realizării producției;
- valoarea producției nerealizate, pe sortimente;
- coeficientul mediu de sortiment (prin cele trei modalități de calcul);
- coeficientul de nomenclatură.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

44

– lei –

Sortimente de Valoare

produse Prevăzut ($q_0 \cdot p_0$) Realizat ($q_1 \cdot p_0$)

Produsul A 22.000 24.600

Produsul B 27.000 30.300

Produsul C 18.000 16.100

Produsul D 20.000 19.000

Tabelul nr. 2.9: Valoarea producției

Rezolvare:

– lei –

Valoare Pondere (%)

Sortimente

de produse Programat

($q_0 \cdot p_0$)

Realizat

($q_1 \cdot p_0$) % (i_q)

Nerealizat

($\sum \Delta q \cdot p$)

Producție

recalculată

($q_{min} \cdot p_0$)

Programat Realiza

t

Produsul A 22.000 24.600 111,82 0 22.000 25,29 27,33

Produsul B 27.000 30.300 112,22 0 27.000 31,03 33,67

Produsul C 18.000 16.100 89,44 -1900 16.100 20,69 17,89

Produsul D 20.000 19.000 95,00 -1.000 19.000 22,99 21,11

Total 87.000 90.000 103,45 -2.900 84.100 100,00 100,00

Tabelul nr. 2.10: Analiza producției fizice

1. Determinarea indicelui realizării producției:

Din analiza valorilor indicelui realizării producției, se observă că pentru producția totală previziunile au fost realizate, chiar depășite

($i_{qTotal} = 103,45\%$), în timp ce analizând valorile pentru fiecare sortiment se observă că previziunile au fost realizate doar la două sortimente, respectiv pentru produsul A ($i_{qA} = 111,82\%$) și pentru produsul B ($i_{qB} = 112,22\%$).

2. Determinarea abaterilor de la producția previzionată:

Din analiza rezultatelor se observă că în condițiile îndeplinirii producției planificate ($\sum \Delta q \cdot p = 2.900$ lei), nu au fost realizate prevederile la două sortimente, din care pentru produsul C nerealizarea a fost $\alpha_{(C)} \Delta q \cdot p = 1.900$ lei, iar pentru produsul D nerealizarea a fost $\alpha_{(D)} \Delta q \cdot p = 1.000$ lei.

3. Determinarea coeficientului mediu de sortiment:

= 0,9667

87.000

= 84.100

$q \cdot p$

$K_s = \frac{q \cdot p}{q_0 \cdot p_0}$

$\sum$

$\sum$

$\cdot$

$\cdot$

= 0,9667

100

+ 25,29 + 31,03

$$\begin{aligned}
 &10.000 \\
 &= 89,44 \cdot 20,69 + 95,0 \cdot 22,99 \\
 &100 \\
 &+ q \\
 &100 \\
 &q \cdot i \\
 &K_s =
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &0 \\
 &2 \\
 &q \\
 & \\
 &\sum_{i=0}^n \cdot \sum_{j=0}^m \cdot \cdot
 \end{aligned}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

45

$$| () | | | = 0,9667$$

$$\begin{aligned}
 &87.000 \\
 &1 \cdot 2900 \\
 &87.000 \\
 &= 1 - 2 \cdot 900
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &q \cdot p \\
 &K_s = 1 \cdot \Delta q \cdot p
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &0 \cdot 0 \\
 &0 - = -
 \end{aligned}$$

.

.

—

Σ

Σ

Cu toate că programul de producție previzionat a fost realizat și chiar depășit, sub aspectul îndeplinirii pe sortimente proporția de realizare este de 96,67%. Aceasta are drept consecință imposibilitatea onorării integrale a obligațiilor contractuale.

4. Determinarea coeficientului de nomenclatură (Kn):

$$= 1 \cdot 0,50 = 0,50 = 50\%$$

4

$$= 1 \cdot 2$$

N

$$K_n = 1 - n - -$$

Rezultă că numai la jumătate din sortimentele produse s-au îndeplinit prevederile.

2.4.2 Analiza structurii producției

Structura producției exprimă ponderea valorii fiecărui sortiment în valoarea totală a producției. Realizarea în proporții diferite a programului de producție față de cele previzionate, influențează indicatorii economico-financiar.

Indicatorul utilizat este coeficientul mediu de structură (Kst) sau

coeficientul mediu de asortiment. Pentru determinarea acestui indicator se utilizează două modalități de calcul:

1. prima relație de calcul ia în considerare abaterile de la structura programată:

()

100

g

$K_{st} = 100 - \sum \Delta$

= – sau $K_{st} = 100 - \sum (\Delta g)$,

în care: Δg reprezintă modificarea ponderii fiecărui sortiment, sub aspectul neîndeplinirii;

2. a doua relație privește raportarea producției realizate, în conformitate cu structura prevăzută prin program, la producția efectivă recalculată, iar coeficientul mediu de structură se calculează prin relația:

Q_{re}

$K_{st} = \frac{Q_{re}}{Q_{sp}}$,

în care:

– Q_{re} reprezintă valoarea recalculată a producției realizate în conformitate cu structura prevăzută;

– Q_{sp} reprezintă valoarea producției executate în conformitate cu structura prevăzută.

Calculul coeficientului de structură presupune efectuarea unor operațiuni preliminare:

– stabilirea valorii recalculat a producției realizate în conformitate cu structura prevăzută. Pentru aceasta, se aplică

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

46

valorii totale a producției realizate ponderea prevăzută pentru fiecare produs;

– stabilirea valorii producției executate în conformitate cu structura prevăzută. Pentru aceasta, se compară noua valoare a fiecărui sortiment (recalculată) cu cea inițială (realizată) și se ia în calcul valoarea cea mai mică.

Valoarea maximă pe care o poate avea coeficientul de structură este 1, caz în care întreprinderea și-a îndeplinit sau chiar depășit structura previzionată a producției la toate produsele. Valoare subunitară a coeficientului de structură arată că a avut loc o neîndeplinire a structurii producției prin nerespectarea ponderii previzionate pentru fiecare sortiment în parte.

Corelațiile între valorile coeficientului de sortiment (**Ks**) și ale coeficientului de structură (**Kst**)

Analiza simultană a valorilor celor doi indicatori pune în evidență modul cum a fost îndeplinită producția previzionată atât valoric, cât și

procentual. Ambii indicatori iau valori în intervalul (0, 1]. Situațiile care se pot întâlni și semnificațiile acestora, sunt:

1. Cazul I:

$$K_s = 1$$

$$K_{st} < 1$$

În această situație, programul de producție, chiar dacă a fost îndeplinit la toate sortimentele, nu s-au menținut, însă, aceleași proporții, ci au fost diferite.

2. Cazul II:

$$K_s < 1$$

$$K_{st} = 1$$

În această situație, oarecum teoretică, întâlnită foarte rar, programul nu a fost îndeplinit la nici un sortiment, neîndeplinirea menținându-se în aceeași proporție la fiecare dintre ele.

3. Cazul III:

$$K_s = 1$$

$$K_{st} = 1$$

În această situație, programul a fost îndeplinit și depășit la toate sortimentele, în proporții egale, caz întâlnit mai rar.

4. Cazul IV:

$$K_s < 1$$

$$K_{st} < 1$$

În această situație, programul nu a fost realizat la unul sau mai multe sortimente.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

47

Aplicație pentru analiza structurii producției

Întreprinderea realizează patru sortimente de produse, pentru care cunoaștem următoarele date:

– lei –

Valoarea producției

Sortimente

Prevăzut Realizat

Produsul A 22.000 24.600

Produsul B 27.000 30.300

Produsul C 18.000 16.100

Produsul D 20.000 19.000

Tabelul nr. 2.11: Valoarea producției

Să se efectueze analiza diagnostic a structurii producției (calculul coeficientul mediu de structură prin cele 2 modalități cunoscute).

Rezolvare:

– lei –

Valoarea producției

Valoarea producției Ponderea (%)

Sortiment Programa

t

$(q_0 \cdot p_0)$
Realizat
 $(q_1 \cdot p_0)$
Programat Realizat
Diferența
 (Δg)
Recalculată
(Qre)
Executată
(Qsp)

Produsul A 22.000 24.600 25,29% 27,33% 0,00% 22.761 22.761
 Produsul B 27.000 30.300 31,03% 33,67% 0,00% 27.927 27.927
 Produsul C 18.000 16.100 20,69% 17,89% -2,80% 18.621 16.100
 Produsul D 20.000 19.000 22,99% 21,11% -1,88% 20.691 19.000

Total 87.000 90.000 100,00% 100,00% -4,68% 90.000 85.788

Tabelul nr. 2.12: Analiza economică a structurii producției

1. **Calculul coeficientului mediu de structură (Kst):**

Sunt folosite două modalități de calcul pentru acest indicator:

1. determinarea coeficientului mediu de structură folosind prima relație:

$$\left| \left(\frac{\sum \Delta g}{Q_{re}} \right) \right| = 1 \cdot 0,0468 = 0,9532$$

$$K_{st} = 1 - \sum \Delta g -$$

2. calcularea coeficientului mediu de structură folosind a doua relație:

$$= 0,9532$$

$$90.000$$

$$= 85.788$$

$$Q_{re}$$

$$K_{st} = Q_{sp}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

48

Din analiza rezultatelor se observă că valoarea previzionată a producției a fost depășită. Este important să se cunoască modul în care a fost îndeplinită, respectiv depășită producția din punct de vedere al structurii sortimentale. Coeficientului de structură subunitar ($K_{st} = 0,9532$) arată că a avut loc o modificare a structurii producției datorată nerespectării ponderii previzionate pentru fiecare sortiment în parte. Abaterea de la structura previzionată este în proporție de 4,68%, și a avut loc în contextul nerealizării structurii sortimentale la două produse.

2.4.3 Analiza calității produselor

Calitatea produselor este indicatorul care joacă rolul cel mai important în asigurarea vânzării produselor. În mod uzual, se spune despre un produs este de calitate atunci când acesta are anumite proprietăți care îi conferă aptitudinea de a satisface, conform destinației acestuia, necesitățile consumatorilor. Calitatea, prin definiție, atrage atenția asupra utilității finale a produsului. Consumatorii își doresc ca produsele

și serviciile achiziționate să le satisfacă nevoile pentru care au fost alese și să justifice raportul calitate-preț. De aceea, îmbunătățirea calității produselor reprezintă un obiectiv important, care contribuie la sporirea eficienței activității desfășurate.

1. Metode de analiză a calității produselor

Analiza calității produselor, diferențiate pe clase de calitate, se poate face fie pentru fiecare produs în parte, fie global, la nivel de întreprindere. Pentru efectuarea analizei economice a calității la nivel de produs, se calculează coeficienții de calitate previzionați, respectiv efectiv realizați.

Coeficienții de calitate îmbracă mai multe forme, în funcție de elementele luate în calcul:

1. coeficientul mediu de calitate pe produs determinat pe baza indicilor claselor de calitate:

$$\left(\right)$$

$$\sum$$

$$\sum .$$

$$i$$

$$ii$$

$$q$$

$$K = q \cdot k ,$$

în care:

– **qi** reprezintă cantitatea de produse din fiecare clasă de calitate „i”;

– **ki** reprezintă coeficientul clasei de calitate „i” (1 pentru calitatea I, 2 pentru calitatea a II-a, 3 pentru calitatea a III-a).

– Situația este favorabilă pentru întreprindere când coeficientul mediu de calitate pe produs tinde către 1 ($K_i \rightarrow 1$, simbol al calității superioare), prin descreștere ($K_i > K_0$).

a) Pentru că se operează cu calități diferite (I, II, III sau extra, super etc.), pentru calculul coeficientului de calitate se folosește coeficientul mediu de calitate pe baza coeficientului de echivalență:

$$\left(\right)$$

$$\sum$$

$$\sum .$$

$$i$$

$$ii$$

$$q$$

$$K = q \cdot K_e ,$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

49

în care: K_e reprezintă coeficientul de echivalență al clasei de calitate „i”.

Cu cât coeficientul de calitate se apropie de 1, prin creștere, cu atât calitatea produsului este mai bună ($K_i < K_0$).

Coeficientul de echivalență al unei clase se stabilește ca raport între prețul unitar al produsului din clasa de calitate i și prețul de vânzare al produsului de calitate superioară.

b) analiza calității produsului se poate face și în funcție de prețul mediu de vânzare al produselor, cunoscut fiind că produsele de o calitate superioară au un preț de vânzare mai mare.

Considerând ca parametru principal prețul de vânzare bazat pe calitate, se determină prețul mediu (p):

()

Σ

$\Sigma \cdot$

i

ii

q

$p = q \cdot p$,

în care p_i reprezintă prețul unitar de vânzare al produselor din clasa de calitate „ i ”.

Aplicație pentru calitatea producției

Pornind de la datele din tabel, să se facă analiza economică a calității produselor studiind evoluția:

1. coeficientului mediu de calitate pe produs.
2. coeficientul mediu de calitate pe baza coeficientului de echivalență;
3. prețului de vânzare al produselor.

Cantitatea (mii buc)

Calitatea Prevăzut

(q_0)

Realizat

(q_0)

Preț mediu de vânzare

(lei)

(p_0)

Calitatea I 48 65 1.000

Calitatea II 30 20 900

Calitatea III 20 15 600

Total 98 100 2.500

Tabelul nr. 2.13: Clasificare producției în funcție de calitate

Rezolvare:

Cantitatea

(mii buc.)

Ponderea

structurală (%) Cantități echivalente

Calitatea (mii buc.)

Programat Realizat Programat Realizat

Preț

mediu

de

vânzare

Coeficient

de

echiv.

Programat Realizat

Calitatea I 48 65 48,98% 65,00% 1.000 1 48,00 65,00

Calitatea II 30 20 30,61% 20,00% 900 0,9 27,00 18,00

Calitatea III 20 15 20,41% 15,00% 600 0,67 13,40 10,05

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

50

Total 98 100 100,00% 100,00% x x 88,40 93,05

Tabelul nr. 2.14: Analiza economică a calității produselor

Se calculează coeficienții de calitate previzionați, respectiv realizați efectiv, pornind de la datele din tabel:

1. Coeficientul mediu de calitate pe produs:

$$\left(\frac{1}{100} \right) \left(\frac{2}{100} \right) \left(\frac{3}{100} \right) = 1,714$$

98.000

$$= 48.000 \cdot 1 + 30.000 \cdot 2 + 20.000 \cdot 3$$

q

$$K = q \cdot k$$

i0

i0 i0

0

.

Σ

Σ

$$\left(\frac{1}{100} \right) \left(\frac{2}{100} \right) \left(\frac{3}{100} \right) = 1,500$$

100.000

$$= 65.000 \cdot 1 + 20.000 \cdot 2 + 15.000 \cdot 3$$

q

$$K = q \cdot k$$

i1

i1 i1

1

.

Σ

Σ

Situația este favorabilă pentru întreprindere deoarece coeficientul mediu de calitate pe produs realizat are o valoare mai apropiată de 1 decât coeficientul mediu de calitate pe produs previzionat.

2. Coeficientul mediu de calitate pe baza coeficientului de echivalență:

— calculul coeficientului de echivalență:

=1

1 .000

$$= 1 .000$$

p

$$K_e = p$$

i

i

i

$$= 0,9$$

$$1.000$$

$$= 900$$

p

$$K_e = p$$

I

II

II

$$= 0,67$$

$$900$$

$$= 600$$

p

$$K_e = p$$

II

III

III

— calculul coeficientului mediu de calitate pe baza coeficientului de echivalență:

()

Σ

Σ

i0

i0 i0

o q

$$K = q K_e$$

$$= 0,902$$

$$98.000$$

$$= 88.400$$

$$98.000$$

$$K = 48.000 \cdot 1 + 30.000 \cdot 0,9 + 20.000 \cdot 0,67$$

...

()

Σ

Σ

i1

i1 i1

1 q

$$K = q K_e$$

$$= 0,9305$$

$$100.000$$

$$= 93.050$$

$$100.000$$

$$K = 65.000 \cdot 1 + 20.000 \cdot 0,9 + 15.000 \cdot 0,67$$

...

Situația este favorabilă pentru întreprindere deoarece coeficientul de calitate realizat are o valoare mai apropiată de 1 decât coeficientul de calitate previzionat.

3. prețul mediu de vânzare al produselor:

() () () ⇒

...

98.000

$p = 48.000 \cdot 1.000 + 30.000 \cdot 900 + 20.000 \cdot 600$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

51

= 887,755 lei/buc

98.000

$p = 87.000.000$

() () () ⇒

...

100.000

$p = 65.000 \cdot 1.000 + 20.000 \cdot 900 + 15.000 \cdot 600$

= 920 lei/buc

100.000

$p = 92.000.000$

Superioritatea prețului mediu realizat (p) față de prețului mediu prevăzut (p) se explică prin faptul că s-a îmbunătățit ponderea produselor de calitate I de la 48,98% la 65,00%, obținându-se un preț mediu realizat, superior celui programat. De asemenea, s-a diminuat și ponderea produselor de calitate a III-a, contribuind la obținerea unei medii mai bune.

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

52

TESTE DE AUTOEVALUARE

1. Indicatorii valorici (de volum) ai activității de producție și comercializare ai întreprinderilor, sunt:

- a) profitul, marja comercială și valoarea adăugată;
- b) cheltuielile de producție și veniturile;
- c) producția fabricată, cifra de afaceri, producția exercițiului și valoarea adăugată;

2. Indicatorul global al activității de producție și comercializare a

întreprinderilor, este:

- a) cifra de afaceri;
- b) profitul;
- c) producția exercițiului;

3. Indicatorul Producția marfă se calculează pentru:

- a) agenții economici cu activitate de comerț;
- b) agenții economici cu activitate de producție și servicii;
- c) oricare ar fi activitatea agentului economic;

4. Cifra de afaceri este:

- a) valoarea încasărilor unui întreprinderi, pe o anumită perioadă de timp;

b) totalitatea veniturilor realizate de o întreprindere, pe o anumită perioadă de timp;

c) valoarea veniturilor realizate de o întreprindere din vânzarea produselor realizate, a mărfurilor și respectiv a serviciilor prestate, pe o anumită perioadă de timp.

5. În calculul cifrei de afaceri se includ veniturile realizate din:

a) dobânzile încasate;

b) serviciile prestate de terți;

c) semifabricatele vândute;

6. În decursul unui exercițiu financiar-contabil, cifra de afaceri are aceeași valoare cu producția fabricată, dacă:

a) întreprinderea este în primul an de activitate;

b) întreprinderea desfășoară un singur tip de activitate;

c) întreprinderea desfășoară numai activitate prestări servicii;

7. Legătura dintre valoarea adăugată și profit este:

a) profitul este element component al valorii adăugate;

b) valoarea adăugată este element component al profitului;

c) valoarea adăugată reprezintă profitul obținut de o întreprindere, numai din anumite activități;

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare

Analiză economico-financiară

53

8. Selectați elementele de cheltuieli utilizate pentru calculul valorii adăugate prin metoda aditivă:

a) consumurile de la terți;

b) cheltuielile directe de producție;

c) cheltuielile indirecte de producție;

9. Se încadrează în categoria factorilor calitativi care influențează evoluția valorii adăugate:

a) producția exercițiului;

b) gradul de valorificare al producției exercițiului;

c) producția medie a exercițiului;

10. Corelația între indicii de creștere ai producției fabricate și producției exercițiului care indică creșterea stocurilor de produs finit este:

a) $IQ_f < IQ_e$;

b) $IQ_f > IQ_e$;

c) $IQ_f = IQ_e$;

11. Corelația între indicii de creștere ai producției fabricate și cifrei de afaceri care indică menținerea contantă a stocurilor de produs finit, este:

a) $ICA > IQ_f$;

b) $ICA < IQ_f$;

c) $ICA = IQ_f$;

12. Principiul care stă la baza calculării coeficientul mediu de

sortiment este:

- a) principiul neadmiterii compensării depășirilor la unele sortimente cu nerealizările de la alte sortimente;
- b) principiul admiterii compensării depășirilor la unele sortimente cu nerealizările de la alte sortimente;
- c) principiul neadmiterii compensării profitului înregistrat la unele sortimente cu pierderea înregistrată la alte sortimente;

13. Formula corectă pentru calculul coeficientului de sortiment este:

$$\begin{aligned} & a) \sum_{i=1}^n \frac{q_i}{K_{s1}} + \sum_{j=1}^m \frac{q_j}{K_{s2}} \\ & b) 100 \cdot \frac{\sum_{i=1}^n q_i}{\sum_{i=1}^n K_{s1}} \\ & c) \left(\frac{\sum_{i=1}^n q_i}{\sum_{i=1}^n K_{s1}} \right) \cdot 100 \end{aligned}$$

Analiza diagnostic a activității de producție și comercializare
Analiză economico-financiară

54

14. Știind că programul de producție al unei întreprinderi nu a

fost îndeplinit din punct de vedere valoric la toate sortimentele, dar structura de producție a fost respectată, alegeți corelația dintre coeficientul de sortiment și coeficientul de structură care reflectă această situație:

- a) $K_s < 1$, $K_{st} < 1$;
- b) $K_s < 1$, $K_{st} = 1$;
- c) $K_s < 1$, $K_{st} > 1$;

15. Calitatea unui produs, analizată prin intermediul prețului mediu de vânzare, evoluează pozitiv atunci când:

- a) încasările din vânzări cresc de la o perioadă la alta;
- b) prețul mediu unitar de vânzare crește de la o perioadă la alta;
- c) veniturile din vânzări cresc de la o perioadă la alta;

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

55

Unitatea de învățare 3

ANALIZA DIAGNOSTIC A CHELTUIELILOR

Principalele obiectivele ale unității de învățare 3

După parcurgerea Unității de învățare 3, studenții vor avea cunoștințele necesare pentru:

- **identificarea și calculul cheltuielilor și veniturilor, pe elemente relevante de structură;**
- **analiza cheltuielilor, prin toate metodele de analiză;**
- **diagnosticarea evoluției activității de producție și a profitabilității unei întreprinderi prin prisma analizei cheltuielilor.**

3.1 Elemente introductive

Orice activitate economică presupune consumul unor resurse materiale, umane și financiare, care precede obținerea veniturilor. Cheltuielile, conform „Regulamentului de aplicare a Legii contabilității”, reprezintă *sumele sau valorile plătite sau de plătit pentru consumurile, lucrările executate și serviciile prestate de terți, remunerarea personalului, executarea de obligații legale sau contractuale de către unitatea patrimonială, constituirea amortizării și provizioanelor, consumuri excepționale*. Cea mai mare parte a acestor consumuri sunt transpuse în costul produselor. Costurile reprezintă totalitatea consumurilor exprimate în formă bănească pe care le efectuează întreprinderea în vederea realizării unei anumite producții sau a unui singur produs.

În contabilitatea financiară, cheltuielile întreprinderii sunt grupate după natura lor în trei mai categorii, și anume:

- a) **cheltuielile de exploatare** sunt ocazionate de activitatea curentă de producție și comercială a întreprinderii. În această categorie sunt incluse:

- cheltuielile privind consumul de materii prime și materiale consumabile;

- cheltuielile privind amortizările și provizioanele;
- cheltuielile cu salariile;
- cheltuielile cu serviciile și lucrările prestate de terți;

b) **cheltuielile financiare** cuprind:

- pierderile din creanțe legate de participații;
- pierderile din vânzarea titlurilor de plasament;

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

56

- diferențele nefavorabile de curs valutar;
- dobânzile plătite pentru împrumuturile primite;

c) **cheltuielile excepționale** cuprind acele cheltuieli care nu sunt legate de activitatea curentă a unității economice și se referă la operațiunile de gestiune și operațiunile de capital. În această categorie sunt incluse:

- amenzi, penalități, despăgubiri plătite;
- lipsuri de inventar;
- donații și subvenții acordate;
- pierderi din debitori diverși;
- valoarea contabilă a imobilizărilor cedate;

Veniturile reprezintă valorile ce revin titularului de patrimoniu ca rezultat al activității întreprinse. Conform principiului care spune că pentru obținerea veniturilor este necesară efectuarea unor cheltuieli, tragem concluzia că există o reciprocitate, angajarea fiecărei cheltuieli având ca scop obținerea de venituri. De la acest principiu există abateri, și anume sunt cheltuieli care nu generează venituri (de exemplu cheltuielile financiare și o parte din cheltuielile excepționale); plata unor dobânzi, a unor pierderi, a unor amenzi sau penalități nu generează venituri sau, invers, realizarea acestora nu a necesitat cheltuieli.

În continuare vom prezenta veniturile întreprinderii și modul cum sunt grupate acestea:

a) **venituri din activitatea de exploatare**, care cuprind:

- venituri din vânzarea produselor, mărfurilor, lucrărilor executate și serviciilor prestate;
- venituri din producția de imobilizări;
- venituri din subvenții de exploatare;

b) **venituri financiare**, care cuprind:

- venituri din participații;
- venituri din creanțe imobilizate;
- venituri din titluri de plasament;
- venituri din diferențe de curs valutar;
- venituri din dobânzi;
- venituri din sconturi obținute;

c) **veniturile excepționale** sunt formate din două categorii de venituri: venituri din operații de gestiune și venituri din operații de capital:

- venituri din despăgubiri și penalități încasate;
- valoarea bunurilor primite cu titlu gratuit;
- valoarea bunurilor rezultate din dezmembrarea imobilizărilor;
- subvenții pentru investiții;
- venituri din cedarea activelor.

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

57

3.2 Analiza cheltuielilor aferente veniturilor totale ale întreprinderii

Analiza cheltuielilor aferente veniturilor totale ale întreprinderii urmărește evoluția acestora în dinamică și pe structură, precum și factorii care le influențează evoluția, în scopul identificării rezervelor de reducere a acestora.

3.2.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor aferente veniturilor totale

Analiza cheltuielilor se va efectua în conformitate cu clasificarea după natura acestora, în conformitate cu structura utilizată în „Contul de profit și pierdere al Bilanțului Contabil”. Se va urmări:

- calculul ponderii fiecărui tip de cheltuială, conform clasificării din Contul de profit și pierdere (cheltuieli de exploatare, cheltuieli financiare și cheltuieli excepționale) în total cheltuieli;
- analiza dinamicii structurii cheltuielilor, prin compararea dinamicii fiecărui element de structură (cheltuieli de exploatare, cheltuieli financiare și cheltuieli excepționale) cu dinamica cheltuielilor totale;
- analiza dinamicii fiecărui element de structură a cheltuielilor (cheltuieli de exploatare, cheltuieli financiare și cheltuieli excepționale) prin raportarea la indicatorul simetric de structură pentru venituri (venituri din exploatare, venituri financiare și venituri excepționale);
- analiza dinamicii structurii cheltuielilor prin raportarea la un indicator global de venit, de obicei cifra de afaceri;
- analiza dinamicii eficienței fiecărui element de structură prin raportarea la 1.000 lei cifră de afaceri.

3.2.2 Analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei venituri totale

Orice analiză a cheltuielilor aferente veniturilor unei întreprinderi trebuie să le urmărească evoluția și să determine factorii care le generează, pentru evaluarea și diminuarea pe viitor, pentru luarea tuturor măsurilor necesare reducerii acestora, în vederea obținerii profitului previzionat.

Literatura de specialitate consideră că analiza cheltuielilor aferente veniturilor unei întreprinderi constituie o necesitate de prim ordin pe

care toți specialiștii din economie trebuie să o adopte necondiționat. Urmărirea evoluției cheltuielilor se face prin determinarea și analiza indicatorului rata de eficiență a cheltuielilor totale (cheltuieli totale la 1.000 lei venituri totale). Acest indicator se calculează ca raport între cheltuielile totale și veniturile totale:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

58

1.000

v

ch

1.000

Vt

Rct Cht n

i 1

i

n

i 1

i

= . = .

Σ

Σ

=

= ,

în care:

– **Rct** reprezintă cheltuielile la 1.000 lei venituri (rata de eficiență

a cheltuielilor totale);

– **Cht** reprezintă cheltuielile totale care cuprind cheltuielile de exploatare, financiare și excepționale;

– **Vt** reprezintă suma veniturilor totale care cuprind veniturile din activități de exploatare, financiare și excepționale.

3.3 Analiza cheltuielilor de exploatare

Cheltuielile de exploatare dețin ponderea în totalul cheltuielilor angajate de o întreprindere, indiferent de specificul activității economice pe care o desfășoară. Acest tip de cheltuieli cuprind ansamblul cheltuielilor necesare desfășurării unui ciclu de exploatare, respectiv achiziționării resurselor materiale, energetice, umane și celelalte cheltuieli necesare procesului de producție, pentru obținerea, stocarea și livrarea produselor finite, în vederea reluării ciclului de exploatare.

Elementele componente ale cheltuielilor de exploatare sunt:

– cheltuieli cu materiile prime, materialele auxiliare, energia, combustibilul, apa etc.;

– cheltuieli cu lucrările și serviciile prestate de către terți, inclusiv cheltuielile pentru locații de gestiune;

– cheltuielile cu forța de muncă (salarii și cheltuieli cu asigurările sociale aferente fondului de salarii);

– cheltuieli cu amortizarea și provizioanele aferente exploatarei;

– cheltuielile cu impozite și taxe;

– alte cheltuieli de exploatare.

Cheltuielile de exploatare se înregistrează în evidența contabilă a fiecărei întreprinderi, potrivit normelor legale, pe grupe și clase, conform planului de conturi care permite evidențierea corectă și coerentă, astfel încât, pe baza înregistrărilor din contabilitate să se poată urmări alocarea resurselor.

3.3.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor de exploatare

Analiza cheltuielilor se va efectua în conformitate cu clasificarea după natura acestora, în conformitate cu structura utilizată în „Contul de profit și pierdere al Bilanțului Contabil”. Se va urmări:

– calculul ponderii fiecărui tip de cheltuială de exploatare în total cheltuieli de exploatare;

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

59

– analiza dinamicii structurii cheltuielilor de exploatare, prin compararea dinamicii fiecărui element de structură cu dinamica cheltuielilor de exploatare totale;

– analiza dinamicii fiecărui element de structură a cheltuielilor de exploatare prin raportarea la indicatorul simetric de structură pentru veniturile din exploatare;

– analiza dinamicii structurii cheltuielilor de exploatare prin raportarea la veniturile totale din exploatare;

– analiza dinamicii eficienței fiecărui element de structură a cheltuielilor din exploatare prin raportarea la 1.000 lei cifră de afaceri.

3.3.2 Analiza factorială a cheltuielilor de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare

Modele utilizate pentru analiza factorială a cheltuielilor de exploatare sunt:

1. Cheltuieli la 1.000 lei venituri de exploatare, prin luarea în considerare a tuturor categoriilor de cheltuieli de exploatare prezentate:

1.000

Ve

ce ce i Ve 000 . 1

i = ,

în care:

– **ce** reprezintă categoria de cheltuieli de exploatare;

– **Ve** reprezintă veniturile totale din exploatare.

2. Urmărirea evoluției cheltuielilor se face prin determinarea și analiza indicatorului rata de eficiență a cheltuielilor de exploatare (cheltuieli de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare). Acest indicator se calculează ca raport între cheltuielile de exploatare și veniturile din exploatare:

1.000

ve

ce

Rce_n

i1

i

n

i1

i

= .

Σ

Σ

=

= ,

în care:

– **Rce** reprezintă cheltuielile de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare (rata de eficiență a cheltuielilor de exploatare);

– **ce_i** reprezintă cheltuielile de exploatare, pe categorii;

– **ve_i** reprezintă veniturile din exploatare, pe categorii;

Aplicație pentru analiza structurii cheltuielilor de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare

Să se facă analiza structurii cheltuielilor de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare, utilizând valorile din tabelul nr. 3.1:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

60

– lei –

Cheltuieli de exploatare la

1.000 lei venituri din

exploatare

Elemente de % Diferențe (Δ)

cheltuieli

P₀ P_{pr} P₁ 3 / 1 3 / 2 3 – 1 3 – 2

0 1 2 3 4 5 6 7

Materii prime și

materiale 429,30 450,59 446,35 103,97 99,00 17,05 -4,24

Combustibil, energie,

apa 85,94 85,67 84,52 98,34 98,60 -1,42 -1,15

Lucrări executate și

servicii prestate de

către terți

10,96 8,21 12,35 112,68 150,40 1,39 4,14

Impozite, taxe și

vărsăminte asimilate 8,00 8,71 11,78 147,25 135,20 3,78 3,07

Salarii personal 176,97 178,38 163,74 92,52 91,20 -13,23 -15,64

Asigurări sociale și

cheltuieli cu protecția

socială

54,85 42,72 50,73 92,48 118,70 -4,12 8,01

Alte cheltuieli de

exploatare 1,08 1,00 1,22 112,96 122,20 0,14 0,22

Amortizări și

provizioane 17,45 23,00 20,79 119,14 90,40 3,34 -2,21

TOTAL cheltuieli de

exploatare 784,55 798,78 791,48 100,69 99,09 6,93 -7,30

Tabelul nr. 3.1: Elemente de structură ale cheltuielilor de exploatare

Analiza dinamicii structurii cheltuielilor de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare se face în mărimi absolute și în indici de creștere, pentru:

a) analiza dinamicii, prin raportare față de anul precedent:

- pe total cheltuieli de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare se înregistrează o creștere cu 6,93 lei, ceea ce are efecte negative asupra evoluției profitului întreprinderii;
- la nivelul elementelor de structură, se observă:
 - creșterea cheltuielilor cu materii prime și materiale, sub efectul majorării prețurilor de achiziție și a tarifelor de transport (acolo unde cheltuielile de transport se repartizează asupra materiilor prime și materialelor și nu se înregistrează separat);
 - diminuarea cheltuielilor cu combustibili, energie, apă, ca urmare a unor măsuri de economisire și îmbunătățire a normelor unitare de consum;
 - intensificarea externalizării, care se reflectă prin creșterea valorii serviciilor prestate de către terți;
 - utilizarea mai eficientă a forței de muncă, care a condus la scăderea fondului de salarii și implicit a cheltuielilor cu asigurările sociale;
 - creșterea cheltuielilor cu amortizarea ca urmare a investiții în mijloace fixe.

b) prin comparația realizărilor cu previziunile făcute pentru anul curent:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

61

- pe total cheltuieli de exploatare la 1.000 lei venituri din exploatare se înregistrează realizarea unei economii în valoare de 7,30 lei față de valoarea previzionată, ceea ce are generează o depășire a profitului estimat;
- la nivelul elementelor de structură, se observă:
 - la cele mai multe capitole, cheltuielile realizate sunt inferioare celor previzionate;
 - depășiri nesemnificative la cheltuielile cu lucrările executate și serviciile prestate de către terți, unde previziunile nu au avut în vedere externalizarea mai multor activități (de exemplu servicii pentru sistemele de calcul și pentru software-ul de aplicație). De asemenea, au fost depășite prevederile la impozite și taxe, datorită politicii fiscale a statului, factor de natură externă asupra căruia întreprinderea nu poate avea nici un control.

3.3.3 Analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei cifră

de afaceri

Cheltuielile de exploatare reprezintă ponderea în cheltuielile de producție, în timp ce partea cea mai importantă din veniturile din exploatare se regăsește în cifra de afaceri. De aceea, rezultatele analizei factoriale a cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri sunt considerate semnificative pentru analiza evoluția cheltuielilor de exploatare raportate la veniturile din exploatare. Indicatorii în funcție de care se construiește modelul de analiză factorială sunt:

- producția vândută exprimată în costuri de producție ($\sum q \cdot c$);
- producția vândută exprimată în prețuri de vânzare ($\sum q \cdot p$);
- producția vândută în anul curent exprimată în costuri de producție din anul precedent (${}_{-1} \sum q \cdot c$);
- producția vândută în anul curent exprimată în prețuri de vânzare din anul precedent (${}_{-1} \sum q \cdot p$).

Modelul matematic și respectiv schemă sinoptică folosite pentru efectuarea analizei factoriale sunt următoarele:

() 1 .000

q p

Ch_{1.000 CA} = q c ·

.

.

$\sum \sum$

,

Factorii de influență identificați sunt:

- cantitatea vândută (**q**);
- prețul unitar de vânzare (**p**);
- costul unitar de producție (**c**).

q

(cantitatea vândută)

p

(prețul unitar de
vânzare)

c

(cost unitar de
producție)

Ch_(1.000 CA)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

62

Cuantificarea acțiunii factorilor:

$\Delta Ch() = Ch() - Ch(1.000 CA) =$

0

1.000 CA

1

1.000 CA —

1 .000

q p

1 .000 q c

q p

= q c

0 0

0 0

1 1

1 1 *

.

.

. —

.

.

$\Sigma \Sigma$

$\Sigma \Sigma$

Evoluția cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variației structurii cifrei de afaceri (cantității vândute):

()

1 .000

q p

1 .000 q c

q p

$\Delta = q c$

0 0

0 0

1 0

Ch 1 .000 CA 1 0

q *

.

.

. —

.

.

$\Sigma \Sigma$

$\Sigma \Sigma$

2. variației prețului unitar de vânzare:

()

1 .000

q p

1 .000 q c

q p

$\Delta = q c$

1 0

1 0

1 1

Ch 1 .000 CA 1 0

p *

.

.

. —

.

.

$\Sigma \Sigma$

Σ

Σ

3. variației costului unitar de producție:

()

1 .000

q p

1 .000 q c

q p

$\Delta = q c$

1 1

1 0

1 1

Ch 1 .000 CA 1 1

c *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

$\Sigma \Sigma$

Corelația calculelor:

() () () Ch(1 .000 CA)

c

Ch 1 .000 CA

p

Ch 1 .000 CA

q

$\Delta Ch_{1.000 CA} = \Delta + \Delta + \Delta$

Aplicație pentru analiza factorială a cheltuielilor la 1000

lei cifră de afaceri

Cunoscând valorile pentru producție vândută și cheltuielile cu care a fost realizată acesta de către o întreprindere care desfășoară numai activitate productivă, se cere să se efectueze analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei producție vândută.

Observație: deoarece întreprinderea desfășoară numai activitate de producție, valoarea producției vândute este de fapt cifra de afaceri;

— lei —

Nr.

**crt. Indicatori Simboluri Realizat
2006**

Realizat 2007

1. Producția vândută exprimată în costuri de producție $\sum q \cdot c$ 82.136 78.464
2. Producția vândută exprimată în prețuri de vânzare $\sum q \cdot p$ 87.000 91.920

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

63

Nr.

crt. Indicatori Simboluri Realizat

2006

Realizat

2007

3.

Producția vândută în anul curent exprimată în costuri de producție din anul precedent

$$\sum_{1 \dots 0} q \cdot c = 77.000$$

4.

Producția vândută în anul curent exprimată în prețuri de vânzare din anul precedent

$$\sum_{1 \dots 0} q \cdot p = 90.000$$

5. Cheltuieli la 1.000 lei cifră de afaceri

$$Ch_{(1.000 \text{ CA})} 944,092 \text{ 853,612}$$

Tabelul nr. 3.2: Indicatori pentru analiza factorială a cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri

Rezolvare:

I. Determinarea eficienței cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri:

1. Modelul analizei

Modelul matematic folosit pentru efectuarea analizei factoriale este:

$$() 1.000$$

$$q \cdot p$$

$$Ch_{1.000 \text{ CA}} = q \cdot c \cdot$$

.

.

$$\sum \sum$$

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

Calculul variației cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri:

$$() () () \Delta Ch = Ch_{1.000 \text{ CA}} - Ch_{1.000 \text{ CA}} = 10$$

$$1.000 \text{ CA} -$$

$$1.000 =$$

$$q_p$$

$$1.000 q_c$$

$$q_p$$

$$= q_c$$

$$\begin{matrix} 00 \\ 00 \\ 11 \end{matrix}$$

$$11 \cdot$$

$$\cdot$$

$$\cdot$$

$$\cdot -$$

$$\cdot$$

$$\cdot$$

$$\Sigma$$

$$\Sigma$$

$$\Sigma$$

$$\Sigma$$

$$1.000 = 853,612 \cdot 944,092 = 90,48 \text{ lei}$$

$$87.000$$

$$1.000 \cdot 82.136$$

$$91.920$$

$$= 78.464 \cdot - \cdot - -$$

Scăderea cheltuielilor de producție la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variației structurii cifrei de afaceri (cantității vândute):

()

$$1.000 =$$

$$q_p$$

$$1.000 q_c$$

$$q_p$$

$$\Delta = q_c$$

$$\begin{matrix} 00 \\ 00 \\ 10 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 00 \\ 00 \\ 10 \end{matrix}$$

$$Ch 1.000 CA 10$$

$$q \cdot$$

$$\cdot$$

$$\cdot$$

$$\cdot -$$

$$\cdot$$

$$\cdot$$

$$\Sigma \Sigma$$

$$\Sigma \Sigma$$

$$1.000 = 855,556 \cdot 944,092 = 88,536 \text{ lei}$$

$$87.000$$

$$1.000 \cdot 82.136$$

$$90.000$$

$$= 77.000 \cdot - \cdot - -$$

2. variației prețului unitar de vânzare:

()

$$1.000 =$$

q p

$$1.000 \text{ q c}$$

q p

$$\Delta = \text{q c}$$

1 0

1 0

1 1

Ch 1.000 CA 1 0

p *

.

.

. —

.

.

$$\Sigma \Sigma$$

$$\Sigma$$

$$\Sigma$$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

64

$$1.000 = 837,685 \text{ } 855,556 = 17,871 \text{ lei}$$

$$90.000$$

$$1.000 \text{ } 77.000$$

$$91.920$$

$$= 77.000 \cdot - \cdot - -$$

3. variației costului unitar de producție:

()

$$1.000 =$$

q p

$$1.000 \text{ q c}$$

q p

$$\Delta = \text{q c}$$

1 1

1 0

1 1

Ch 1.000 CA 1 1

c *

.

.

. —

.

.

$$\Sigma$$

$$\Sigma$$

$$\Sigma \Sigma$$

$$1.000 = 853,612 \text{ } 837,685 = 15,927 \text{ lei}$$

91.920
 1 .000 77.000
 91.920
 = 78.464 · — · —

Verificarea corelației calculelor:

$$\Delta Ch_{(1.000 \text{ CA})} = -88,536 - 17,871 + 15,927 = -90,480 \text{ lei}$$

Schema sinoptică cu rezultatele analizei factoriale:

3. Diagnostic sintetic

În contextul sistemului factorial care a stat la baza analizei dinamicii cheltuielilor la 1.000 lei producție vândută exprimată în preț de vânzare (CA) precum și în conformitate cu necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită, o apreciere de ansamblu referitoare la dinamica acestui indicator trebuie să ia în considerare următoarele constatări:

1. Cheltuielile la 1.000 lei cifră de afaceri au înregistrat față de anul precedent o scădere cu 90,48 lei adică în procente cu 9,58%, fapt ce poate fi apreciat ca o dinamică pozitivă, atâta timp cât rata anuală a inflației este mai mică decât acest procent;
2. Scăderea cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri s-a datorat schimbării structurii producției fabricate, a modificării prețurilor precum și a costurilor;
3. Influența cea mai mare asupra evoluției cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri a exercitat-o schimbarea structurii producției determinând scăderea acestora cu 88,536 lei. Rezultă că întreprinderea a reușit să-și direcționeze eficient eforturile în vederea alegerii unei structuri mai bune a producției ceea ce a determinat scăderea costurilor dar și o valorificare mai bună a producției pe piață.

q
 (-88,536)

p
 (-17,871)

c
 (15,927)

()
 (90,480)

Ch_{1.000 CA}

—

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

65

4. Evoluția prețurilor a determinat scăderea cu 17,871 lei a cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri, aceasta fiind o situație pozitivă din punct de vedere economico-financiar.
5. Evoluția costurilor de producție a dus la creșterea cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri cu 15,827 lei.

3.4 Analiza diagnostic a cheltuielilor variabile și fixe

După în care sunt influențate de variația volumului producției, cheltuielile de producție pot fi grupate în două categorii:

1. cheltuieli variabile;
2. cheltuieli fixe.

3.4.1 Analiza dinamicii și structurii cheltuielilor variabile și fixe

Analiza cheltuielilor se va efectua în conformitate cu clasificarea după modul cum sunt influențate de variația volumului producției. Se va urmări:

- calculul ponderii fiecărui tip de cheltuială (cheltuieli de variabile și cheltuieli fixe) în total cheltuieli;
- analiza dinamicii structurii cheltuielilor, prin compararea dinamicii fiecărui element de structură (cheltuieli de variabile și cheltuieli fixe) cu dinamica cheltuielilor totale;
- analiza dinamicii structurii cheltuielilor prin raportarea la veniturile;
- analiza dinamicii eficienței fiecărui element de structură prin raportarea la 1.000 lei cifră de afaceri.

Aplicație pentru structura și dinamica cheltuielilor fixe și variabile

În tabelul nr. 3.3 sunt prezentate datele extrase din evidența contabilă a unei întreprinderi. Să se analizeze evoluția structurii cheltuielilor (totale, fixe și variabile) în raport cu dinamica cifrei de afaceri.

- mii lei -

din care: Structura
Cifra de cheltuielilor
afaceri
Cheltuieli
totale
aferente
cifrei de
afaceri
Cheltuieli
variabile
Cheltuieli
fixe
Cheltuieli
variabile
Cheltuieli
fixe
An

Valori % Valori % Valori % Valori % % %

1	1.960	100,0	1.620	100,0	1.111	100,0	509	100,0	68,6	31,4
2	2.133	108,8	1.749	107,9	1.229	110,6	520	102,2	70,3	29,7
3	2.601	121,9	2.081	118,9	1.520	123,6	561	107,8	73,1	26,9

4 2.934 112,8 2.309 110,9 1.712 112,6 597 106,4 74,2 25,8
 5 3.841 130,9 2.978 128,9 2.274 132,8 704 117,9 76,3 23,7

Tabelul nr. 3.3: Structura cheltuielilor aferente cifrei de afaceri

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

66

Din analiza valorilor din tabel, constatăm că, de la un an la altul, cifra de afaceri a crescut. Cheltuielile totale aferente cifrei de afaceri au crescut în proporții apropiate. Cheltuielile fixe și variabile, evoluează, însă, în proporții diferite. Dacă la cheltuielile variabile creșterea este direct proporțională cu creșterea cifrei de afaceri, în schimb, creșterea cheltuielilor fixe se face într-un ritm mai redus. Acest lucru se reflectă în evoluția ponderii cheltuielilor fixe în totalul cheltuielilor, care scade de la un an la altul, ajungând de la 31,4% în primul an la 23,7% în al cincilea an, deși în mărimi absolute, valoarea cheltuielilor fixe a crescut de la 509 mii lei la 704 mii lei.

Acest rezultat dovedește o evoluție rațională a cheltuielilor de producție, cu implicații pozitive asupra evoluției profitului întreprinderii analizate.

3.4.2 Analiza factorială a cheltuielilor variabile

Cheltuielile variabile sunt acele cheltuieli a căror variație este dependentă de volumul activității economice. Astfel, dacă volumul producției crește, crește și ponderea lor și invers. Principalele categorii de cheltuieli variabile sunt:

- cheltuieli cu materii prime și materiale directe;
- cheltuieli cu manopera directă.

Analiza cheltuielilor variabile aferente activității de exploatare se bazează pe determinarea următorilor indicatori:

1. Cheltuieli variabile la 1.000 lei venituri de exploatare, prin luarea în considerare a tuturor categoriilor de cheltuieli variabile efectuate pentru activitatea de exploatare:

1.000

Ve

$Cv_{(1.000Ve)}$ Cv_{ei}

$e = \cdot ,$

în care:

- **cv_i** reprezintă categoria de cheltuieli variabile aferente activității de exploatare;
- **Ve** reprezintă veniturile totale din exploatare.

100

g cv

Cv

n

i 1

i i

$(1.000Ve)$

e

$\sum =$

.

= ,

în care:

– $\sum_{i=1}^n$

$\sum_{i=1}^n$

c_{vi} reprezintă suma cheltuielilor variabile aferenta activității de exploatare;

– $\sum_{i=1}^n$

$\sum_{i=1}^n$

v_i reprezintă suma veniturilor din exploatare, pe categorii.

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

67

2. Urmărirea evoluției cheltuielilor variabile se face prin determinarea și analiza indicatorului rata de eficiență a cheltuielilor variabile (cheltuieli variabile la 1.000 lei cifră de afaceri):

1.000

q p

q cv

Cv_n

$\sum_{i=1}^n$

$\sum_{i=1}^n$

$\sum_{i=1}^n$

$\sum_{i=1}^n$

$(1.000CA) \cdot$

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

- cantitatea vândută (q);
- prețul unitar de vânzare (p);
- cheltuieli variabile unitare (cv).

Cuantificarea acțiunii factorilor:

$$\Delta C_v() = C_v() - C_v(1.000 \text{ CA}) =$$

0

1.000 CA

1

1.000 CA —

1.000

q p

1.000 q cv

q p

= q cv

0 0

0 0

1 1

1 1 *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

Evoluția cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variației structurii cifrei de afaceri (cantității vândute):

()

1.000

q p

1.000 q cv

q p

Δ = q cv

0 0

0 0

1 0

Cv 1.000 CA 1 0

q *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

2. variației prețului unitar de vânzare:

()

1 .000

q p

1 .000 q cv

q p

$\Delta = q \text{ cv}$

1 0

1 0

1 1

Cv 1 .000 CA 1 0

p *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

3. variației cheltuielilor variabile unitare:

q

(cantitatea vândută)

p

(prețul unitar de
vânzare)

cv

(cheltuieli variabile
unitare)

Cv(1.000 CA)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

68

()

1 .000

q p

1 .000 q cv

q p

$\Delta = q \text{ cv}$

1 1

1 0

1 1

Cv 1 .000 CA 1 1

cv *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

Corelația calculelor:

() () () $Cv(1.000 \text{ CA})$

Cv

$Cv 1.000 \text{ CA}$

p

$Cv 1.000 \text{ CA}$

q

$$\Delta Cv 1.000 \text{ CA} = \Delta + \Delta + \Delta$$

Aplicație de analiza factorială a cheltuielilor variabile

Cunoscând valorile pentru cifra de afaceri și cheltuielile variabile cu care a fost realizată acesta de către o întreprindere, se cere să se efectueze analiza factorială a cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri.

– mii lei –

Nr.

crt. Specificație

Perioada

de bază

(P₀)

Perioada

curentă

(P₁)

%

1. Cifra de afaceri ($\Sigma q \cdot p$) 4.029,00 4.397,00 109,13

2. Cheltuieli variabile aferente cifrei de afaceri ($\Sigma q \cdot cv$) 2.346,00 2.538,00 108,18

3. Cifra de afaceri recalculată

($\Sigma \cdot 10 q p$) – 4.522,00 –

4. Cheltuieli variabile aferente cifrei de afaceri recalculată ($\Sigma \cdot 10 q c$) – 2.517,00 –

5. Cheltuieli variabile la 1.000 lei cifră de afaceri ($Cv(1.000 \text{ CA})$) 582,22 577,21 99,14

Tabelul nr. 3.4: Indicatori pentru analiza factorială a cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri

1. Modelul analizei

Modelul matematic folosit pentru efectuarea analizei factoriale este:

() 1.000

CA

$$Cv 1.000 \text{ CA} = \Sigma cv \cdot$$

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

() 1.000 582,27 lei

4.029

1.000 2.346

CA

Cv cv

0

1.000 CA 0

$$_0 = \sum \cdot = \cdot =$$

() 1.000 577,21 lei

4.397

1.000 2.538

CA

Cv cv

1

1.000 CA 1

$$_1 = \sum \cdot = \cdot =$$

Calculul variației cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri:

() () (1.000 CA)

0

1.000 CA

1

$$\Delta C_{v \text{ 1.000 CA}} = C_v - C_v$$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

69

$$\Delta C_{v(1.000 \text{ CA})} = 577,21 - 582,22 = -5,01 \text{ lei}$$

Scăderea cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

– variația structurii producției vândute (cantității vândute):

()

· =

·

·

· —

·

·

=

$\sum$

$\sum$

$\sum$

$\sum 1.000$

q p

1.000 q cv

q p

$\Delta q \text{ cv}$

0 0

0 0

1 0

Cv 1 .000 CA 1 0

$$q$$

$$= \cdot - \cdot 1.000 =$$

4.029

1.000 2.346

4.522

2.517

$$= 556,51 - 585,22 = -25,61 \text{ lei}$$

– variația prețului unitar de vânzare:

()

· =

·

·

· –

·

·

=

Σ

Σ

Σ

$\Sigma 1.000$

q p

1.000 q cv

q p

$\Delta q cv$

1 0

1 0

1 1

Cv 1 .000 CA 1 0

p

$$= \cdot - \cdot 1.000 =$$

4.522

1.000 2.517

4.397

2.517

$$= 572,43 - 556,61 = 15,82 \text{ lei}$$

– variația cheltuielilor variabile pe unitatea de produs:

()

· =

·

·

· –

·

·

=

Σ

Σ

Σ

Σ 1.000

q p

1.000 q cv

q p

Δ q cv

1 1

1 0

1 1

Cv 1 .000 CA 1 1

cv

$= \cdot - \cdot 1.000 =$

4.397

1.000 2.517

4.397

2.538

$= 577,21 - 572,43 = 4,78$ lei

Corelația calculelor

$\Delta C_v(1.000 \text{ CA}) = -25,61 + 15,82 + 4,78 = -5,01$ lei

Schema sinoptică cu rezultatele obținute:

3. Diagnostic sintetic

q

(-25,61 lei)

p

(15,82 lei)

cv

(4,78 lei)

$C_v(1.000 \text{ CA})$

(-5,01 lei)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

70

În contextul sistemului factorial care a stat la baza analizei dinamicii cheltuielilor variabile la 1.000 lei producție vândută exprimată în preț de vânzare (CA) precum și în conformitate cu necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită, o apreciere de ansamblu referitoare la dinamica acestui indicator trebuie să ia în considerare următoarele constatări:

1. Cheltuielile la 1.000 lei cifră de afaceri au înregistrat față de anul precedent o scădere cu 5,01 lei, fapt ce poate fi apreciat ca o dinamică pozitivă, atâta timp cât rata anuală a inflației este mai mică decât acest procent;
2. Singurul factor cărui evoluție a dus la scăderea cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri este structura producției fabricate; indicatorul studiat a fost influențat negativ de evoluția prețurilor, precum și a cheltuielilor variabile unitare.
3. Influența cea mai mare asupra evoluției cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri a exercitat-o schimbarea structurii producției determinând scăderea acestora cu 25,61 lei. Rezultă că

întreprinderea a reușit să-și direcționeze eficient eforturile în vederea alegerii unei structuri mai bune a producției.

4. Evoluția prețurilor a determinat creșterea cu 15,82 lei a cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri, aceasta fiind o situație negativă din punct de vedere economico-financiar.

5. Evoluția costurilor de producție a avut o influență negativă mai redusă, conducând la creșterea cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri cu 4,78 lei.

3.4.3 Analiza factorială a cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri

Prin cheltuieli fixe înțelegem acele cheltuieli care nu sunt legate de volumul producției în mod direct, și rămân la niveluri aproximativ stabile, indiferent de volumul producției. În această categorie se includ:

cheltuieli cu amortizarea, cheltuieli generale de conducere și administrare. Cele mai reprezentative cheltuieli fixe sunt cheltuielile cu caracter general de conducere și administrație și cheltuielile cu amortizarea clădirilor administrative. Orice creștere nejustificată a acestora afectează rentabilitatea întreprinderilor și conduce la necesitatea luării unor măsuri de reducere.

Analiza cheltuielilor fixe aferente activității de exploatare se bazează pe determinarea și analiza indicatorului rata de eficiență a cheltuielilor fixe (cheltuieli fixe la 1.000 lei cifră de afaceri):

() 1.000

CA

$$Cf_{1.000\text{ CA}} = Cf \cdot$$

în care:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

71

– $Cf_{(1.000\text{ CA})}$ reprezintă cheltuielile fixe la 1.000 lei cifră de afaceri;

– **Cf** reprezintă cheltuielile fixe;

– **CA** reprezintă cifra de afaceri.

Modelul matematic și respectiv schemă sinoptică folosite pentru efectuarea analizei factoriale cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri, sunt următoarele:

() 1.000

CA

$$Cf_{1.000\text{ CA}} = Cf \cdot$$

Factorii identificați sunt:

– cifra de afaceri;

– cheltuielile fixe.

Cuantificarea acțiunii factorilor:

() () (1.000 CA)

0

1.000 CA

1

$$\Delta Cf_{1.000\text{ CA}} = Cf - Cf$$

Modificarea cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variației cifrei de afaceri:

()

1.000

CA

1.000 Cf

CA

Δ Cf

0

0

1

Cf 1 .000 CA 0

CA = · - ·

2. variației cheltuielilor fixe:

()

1.000

CA

1.000 Cf

CA

Δ Cf

1

0

1

Cf 1 .000 CA 1

Cf = · - ·

Verificarea corelației calculelor:

() () Cf(1 .000 CA)

Cf

Cf 1 .000 CA

CA

Δ Cf 1.000 CA = Δ + Δ

Aplicație pentru analiza factorială a cheltuielilor fixe

Cunoscând valorile pentru cifra de afaceri și cheltuielile fixe cu care a fost realizată acesta de către o întreprinde, se cere să se efectueze analiza factorială a cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri.

– mii lei –

Nr.

crt. Specificație Perioada

de bază

Perioada

curentă %

1. CA

(cifra de afaceri)

2. Cf

(cheltuieli fixe)

Δ Cf (1.000 CA)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

72

(P₀) (P₁)

1. Cheltuieli fixe 698 704 100,8
2. Cifra de afaceri 3.835 3.841 100,2
3. Cheltuieli fixe la 1.000 lei cifră de afaceri
182,00 183,23 100,6

Tabelul nr. 3.5: Indicatori pentru analiza factorială a cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri

1. Modelul analizei

Modelul matematic folosit pentru efectuarea analizei factoriale este:

() 1.000

CA

$$Cf_{1.000\text{ CA}} = Cf \cdot$$

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

() 1.000 182,00 lei

3.835

1.000 698

CA

Cf cf

0

1.000 CA 0

$$_0 = \sum \cdot = \cdot =$$

() 1.000 183,23 lei

3.841

1.000 704

CA

Cf cf

1

1.000 CA 1

$$_1 = \sum \cdot = \cdot =$$

Calculul variației cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri:

() () (1.000 CA)

0

1.000 CA

1

$$\Delta Cf_{1.000\text{ CA}} = Cf - Cf$$

$$\Delta Cf_{(1.000\text{ CA})} = 183,23 - 182,00 = 1,23 \text{ lei}$$

Creșterea cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

– variația cifrei de afaceri:

()

$$= \cdot - \cdot = \cdot - \cdot 1.000 =$$

3.835

1.000 698

3.841

1.000 698

CA

1.000 Cf

CA

ΔCf

0
0
1
Cf 1.000 CA 0
CA

$$= 181,72 - 182,00 = -0,28 \text{ lei}$$

– variația cheltuielilor fixe:

()

$$= \cdot - \cdot = \cdot - \cdot 1.000 =$$

3.841

1.000 698

3.841

1.000 704

CA

1.000 Cf

CA

Δ Cf

1

0

1

Cf 1.000 CA 1

Cf

$$= 183,23 - 181,72 = 1,51 \text{ lei}$$

Corelația rezultatelor:

$$\Delta Cf_{(1.000 \text{ CA})} = -0,28 + 1,51 = 1,23 \text{ lei}$$

Schema sinoptică cu rezultatele analizei factoriale:

CA

$\Delta Cf_{(1.000 \text{ CA})}$

(1,23 lei)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

73

3. Diagnostic sintetic:

În contextul sistemului factorial care a stat la baza analizei dinamicii cheltuielilor variabile la 1.000 lei producție vândută exprimată în preț de vânzare (CA) precum și în conformitate cu necesitatea creșterii economice în condiții de eficiență sporită, o apreciere de ansamblu referitoare la dinamica acestui indicator trebuie să ia în considerare următoarele constatări:

1. Valoarea cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri a crescut de la 182,00 lei în anul precedent la 183,23 lei în anul curent, adică cu 1,23 lei, evoluție cu efecte negative asupra profitului

întreprinderii;

2. Factor cărui evoluție a dus la scăderea cheltuielilor fixe la 1.000 lei cifră de afaceri este structura producției fabricate; indicatorul studiat a fost influențat negativ de evoluția prețurilor, precum și a cheltuielilor variabile unitare;

3. Influența cea mai mare asupra evoluției cheltuielilor la 1.000 lei cifră de afaceri a exercitat-o schimbarea structurii producției determinând scăderea acestora cu 25,61 lei. Rezultă că întreprinderea a reușit să-și direcționeze eficient eforturile în

vederea alegerii unei structuri mai bune a producției.

4. Evoluția prețurilor a determinat creșterea cu 15,82 lei a cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri, aceasta fiind o situație negativă din punct de vedere economico-financiar.

5. Evoluția costurilor de producție a avut o influență negativă mai redusă, conducând la creșterea cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri cu 4,78 lei.

3.5 Analiza cheltuielilor materiale

Datorită faptului că în orice proces de producție au loc transformări importante ale unor resurse materiale prin utilizarea forței de muncă și a mijloacelor fixe, cheltuielile materiale dețin ponderea cea mai importantă în cadrul cheltuielilor efectuate pentru realizarea produselor. Prin cheltuielile materiale înțelegem cuantificarea tuturor consumurilor de resurse materiale și respectiv, a prestațiilor de servicii executate de către terți pentru desfășurarea unei activități productive sau prestatoare de servicii. După natura lor, cheltuielile materiale reprezintă înregistrarea următoarelor consumuri:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

74

- cheltuieli cu materialele (materii prime și materiale auxiliare);
- cheltuieli cu salariile;
- amortizarea imobilizărilor corporale și necorporale.

În funcție de specificul activității desfășurate creează o diferențiere a structurii cheltuielilor materiale, de la o întreprindere la alta. Astfel, întreprinderile care prestează servicii, cum ar fi cele de proiectare, transport, consulting, de creditare etc., au consumuri reduse de resurse materiale, caz în care cheltuielile cu forța de muncă dețin ponderea cea mai mare. În întreprinderile cu activitatea productivă, ponderea în cadrul cheltuielilor materiale o dețin cheltuielile cu resurse materiale. De asemenea, cheltuielile cu amortizările dețin o pondere mai mare în întreprinderile cu activitate productivă, față de cele prestatoare de servicii, deoarece producția implică investiții majore în mijloace fixe - utilaje și clădiri.

3.5.1 Analiza factorială a cheltuielilor cu materialele

Analiza cheltuielilor variabile aferente activității de exploatare se bazează pe determinarea următorilor indicatori:

1. Cheltuieli cu materialele la 1000 lei venituri din exploatare, prin luarea în considerare a tuturor categoriilor de consumuri specifice de materiale efectuate pentru activitatea de exploatare:

1.000

Ve

$C_{m(1.000Ve)} \text{ cm}_{ei}$

$e = \cdot ,$

în care:

- **cm_i** reprezintă consumul din fiecare resursă materială;

– **Ve** reprezintă veniturile totale din exploatare.

2. Cheltuieli cu materialele la 1000 lei cifră de afaceri, prin luarea în considerare a tuturor categoriilor de consumuri specifice de materiale efectuate pentru realizarea cifrei de afaceri:

1.000

CA

$$Cm_{(1.000\ CA)} = Cm \cdot$$

Analiza factorială a cheltuielilor cu materialele la 1.000 lei

cifră de afaceri

Modelul matematic și respectiv schemă sinoptică folosite pentru efectuarea analizei factoriale sunt următoarele:

1.000

CA

$$Cm_{(1.000\ CA)} = Cm \cdot$$

Luând în considerare cheltuielile materiale pe unitatea de produs, relația devine:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

75

1.000

q p

q c

Cm_n

i 1

i i

n

i 1

i mi

(1.000CA) ·

·

·

=

Σ

Σ

=

= ,

Factorii de influență identificați sunt:

- structura consumului de resurse materiale (**q**);
- prețul unitar de vânzare (**p**);
- consumul specific de resurse materiale (**c_v**).

Cuantificarea acțiunii factorilor:

$$\Delta Cm() = Cm() - Cm_{(1.000\ CA)} =$$

0

1.000 CA

1

1.000 CA —

1.000

q p

1 .000 q cm

q p

= q cm

0 0

0 0

1 1

1 1 *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

Evoluția cheltuielilor cu materialele la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variația structurii consumului de resurse materiale:

()

1 .000

q p

1 .000 q cm

q p

$\Delta = q$ cm

0 0

0 0

1 0

Cm 1 .000 CA 1 0

q *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

2. variația prețului unitar de vânzare:

()

1 .000

q p

1 .000 q cm

q p

$\Delta = q$ cm

1 0

1 0

1 1

C_m 1 .000 CA 1 0

p *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

3. variația consumului specific de resurse materiale:

()

1 .000

q p

1 .000 q cm

q p

Δ = q cm

1 1

1 0

1 1

C_m 1 .000 CA 1 1

cm *

.

.

. —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

Corelația calculelor:

() () () C_m(1 .000 CA)

cm

C_m 1 .000 CA

p

C_m 1 .000 CA

q

ΔC_m1 .000 CA = Δ + Δ + Δ

q

(consum resurse
materiale)

p

(prețul unitar de
vânzare)

c

(consum specific de
resursă materială)

$Cm_{(1.000\text{ CA})}$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

76

Aplicație pentru analiza factorială a cheltuielilor cu materialele

Să se efectueze analiza factorială a cheltuielilor cu materialele la 1.000 lei cifră de afaceri, plecând de la datele din tabelul de mai jos:

– mii lei –

Nr.

crt. Specificație

Perioada

precedentă

(P₀)

Perioada

curentă

(P₁)

%

1. Cifra de afaceri ($\sum q \cdot p$) 6.010 6.562 109,1

2. Producția vândută în anul curent
exprimată în prețuri unitare din anul

precedent ($\sum \cdot_{10} q p$)

- 6.750 -

3. Cheltuieli cu materialele aferente

cifrei de afaceri ($\sum q \cdot cm$) 3.510 3.816 108,7

4. Producția vândută în anul curent
exprimată în costuri materiale

unitare din anul precedent

($\sum \cdot_{10} q cm$)

- 3.675 -

5. Cheltuieli cu materialele la 1.000 lei

cifră de afaceri ($Cm_{(1.000\text{ CA})}$) 584 581 99,4

Tabelul nr. 3.6

1. Modelul matematic

Modelul matematic folosit pentru efectuarea analizei factorială este:

1.000

CA

$Cm_{(1.000\text{ CA})} = Cm \cdot$

Luând în considerare cheltuielile materiale pe unitatea de produs,
relația devine:

1.000

$q p$

$q c$

Cm_n

i 1

ii

$$\sum_{i=1}^n (1.000CA) \cdot$$

.

.

=

Σ

Σ

=

=,

Factorii de influență identificați sunt:

- structura consumului de resurse materiale (**q**);
- prețul unitar de vânzare (**p**);
- consumul specific de resurse materiale (**cv**).

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

$$(\Delta C_m) = C_m(1.000 CA) - C_m(1.000 CA) = 10$$

$$1.000 CA -$$

$$1.000$$

$$q \cdot p$$

$$1.000 q \cdot cm$$

$$q \cdot p$$

$$= q \cdot cm$$

0 0

0 0

1 1

$$1 \cdot 1 \cdot$$

.

.

· —

.

.

Σ

Σ

Σ

Σ

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

77

Calculul variației cheltuielilor materiale la 1.000 lei cifră de afaceri:

$$\Delta C_m() = C_m(1.000 CA) - 581.584,3 \text{ lei}$$

0

$$) CA 000 \cdot 1 ($$

1

$$1.000 CA - = - = -$$

Scăderea cu 3 lei a cheltuielilor materiale la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

1. variația structurii consumului de resurse materiale:

$$()$$

· =

·

·

· —

·

·

Σ

Σ

Σ

Σ 1 .000

q p

1 .000 q cm

q p

Δ = q cm

0 0

0 0

1 0

Cm 1 .000 CA 1 0

q

1.000 544,4 584,0 39,6lei

6.010

1.000 3.510

6.750

= 3.675 · — · = — = —

2. variația prețului unitar de vânzare:

()

· =

·

·

· —

·

·

Σ

Σ

Σ

Σ 1 .000

q p

1 .000 q cm

q p

Δ = q cm

1 0

1 0

1 1

Cvm 1 .000 CA 1 0

p

1.000 560,0 544,4 15,6lei

6.750

1.000 3.675

6.562

$$= 3.675 \cdot - \cdot = - = -$$

3. variația consumului specific de resurse materiale:

()

$$\cdot =$$

.

.

$$\cdot -$$

.

.

Σ

Σ

Σ

$$\Sigma 1.000$$

q p

$$1.000 q_{cm}$$

q p

$$\Delta = q_{cm}$$

1 1

1 0

1 1

$$Cm_{1.000 CA} 1 1$$

cm

$$1.000 581 560 21,0 lei$$

6.562

$$1.000 3.675$$

6.562

$$= 3.816 \cdot - \cdot = - =$$

Corelația calculelor

$$() () () Cm(1.000 CA)$$

cm

$$Cm_{1.000 CA}$$

p

$$Cm_{1.000 CA}$$

q

$$\Delta Cm_{1.000 CA} = \Delta + \Delta + \Delta$$

$$= -39,6 + 15,6 + 21,0 = -3 lei$$

Schema sinoptică cu rezultatele analizei factoriale:

g

$$(-39,6 lei)$$

p

$$(15,6 lei)$$

c

$$(21,0 lei)$$

$$Cm(1.000 CA)$$

$$(-3 lei)$$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

78

3. Diagnostic sintetic

Se observă că în intervalul analizat, cheltuielile materiale la 1.000 lei cifră de afaceri scad, ceea ce are o influență pozitivă asupra evoluției profitului întreprinderii. Reducerea cu 3,0 lei se datorează în principal modului cum au variat structura resurselor materiale, fapt ce a condus la o scădere cu 39,6 lei a cheltuielilor materiale la 1.000 lei cifră de afaceri. Variația consumului specific de resurse materiale și a prețului unitar de vânzare au avut un impact negativ, reducând influența structurii cu 21, respectiv 15,6 lei.

3.5.2 Analiza cheltuielilor cu forța de muncă

În cadrul cheltuielilor efectuate pentru obținerea producției, cheltuielile cu forța de muncă dețin o pondere importantă, fiind strâns legate de nivelul tehnic al procesului tehnologic, de înzestrarea tehnică a întreprinderii cu utilaje de productivitate înaltă, de specificul fazelor tehnologice etc.

Cheltuielile cu salariile includ:

- fondul de salarii, care include:
 - salariul tarifar sau negociate;
 - sporuri acordate pentru condiții de muncă (condiții grele: de altitudine, de adâncime, de toxicitate, de izolare etc.);
 - spor de vechime;
 - spor fidelitate;
 - premii periodice, în funcție de rezultatele obținute, etc.
- cheltuieli aferente fondului de salarii:
 - contribuția la asigurările sociale;
 - contribuția la asigurările sociale de sănătate;
 - fond șomaj;
 - fond accidente.

3.5.2.1 Analiza eficienței cheltuielilor cu forța de muncă

Pentru analiza eficienței cheltuielilor cu forța de muncă se utilizează indicatori de tipul efect/efort. Efectul poate lua forma cheltuielilor totale cu salariile sau a fondului de salarii. Efortul poate fi exprimat prin indicatori ai activității de producție și comercializare: venitul din exploatare (**Ve**), cifra de afaceri (**CA**), respectiv valoarea adăugată (**Qa**).

Indicatorii utilizați, în funcție de modul de exprimare a efectului și efortului se împart în:

1. Indicatori de eficiență ai cheltuielilor cu personalul:

- cheltuieli cu salariile la 1.000 lei venituri din exploatare:

1.000

Ve

$$Cs_{(1.000 \text{ Ve})} = Cs \cdot$$

- cheltuieli cu salariile la 1.000 lei cifră de afaceri:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

79

1.000

CA

$$Cs_{(1.000\ CA)} = Cs \cdot$$

– cheltuieli cu salariile la 1.000 lei valoare adăugată:

1.000

Qa

$$Cs_{(1.000\ Qa)} = Cs \cdot$$

2. Indicatori de eficiență ai fondului de salarii:

– fond de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

1.000

Ve

$$Fs_{(1.000\ Ve)} = Fs \cdot$$

– fond de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri:

1.000

CA

$$Fs_{(1.000\ CA)} = Fs \cdot$$

– fond de salarii la 1.000 lei valoare adăugată:

1.000

Qa

$$Fs_{(1.000\ Qa)} = Fs \cdot$$

Pentru a obține informații relevante despre evoluția eficienței cheltuielilor salariale, valorile înregistrate pentru cheltuielile salariale la 1.000 lei Ve, CA, sau Qa trebuie comparate cu valorile obținute în perioada precedentă, precum și cu previziunile făcute pentru perioada curentă.

Analiza dinamicii eficienței cheltuielilor cu salariile trebuie completată cu analiza corelațiilor dintre indicele de creștere al veniturilor din exploatare (**IVe**), indicele de creștere al cifrei de afaceri (**ICA**), sau indicele de creștere al valorii adăugate (**IQa**) și indicele de creștere al cheltuielilor salariale (**ICs**) sau al fondului de salarii (**IFs**), și indicele de creștere al numărului de salariați (N_s). Corelațiile între indicii de creștere ai acestor indicatori, considerate optime, sunt:

$$Ve\ Cs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

$$CA\ Cs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

$$Qa\ Cs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

$$Ve\ Fs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

$$CA\ Fs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

$$Qa\ Fs\ N_s \mid > \mid > \mid$$

Prin respectarea acestor corelații se va asigura în permanență eficiența cheltuielilor salariale, iar prin respectarea corelației dintre indicele de creștere a cheltuielilor salariale și indicele de creștere a numărului de

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

80

salariați, se va asigura și creșterea salariului mediu. Nerespectarea celei de a doua corelații, prin creșterea numărului de salariați într-o proporție mai mare decât a cheltuielilor salariale, s-ar obține un salariu

mediu unitar mai mic, ceea ce nu este recomandat deoarece acest lucru poate genera tensiuni în întreprinderi.

Cheltuielile cu salariile sunt strâns legate de creșterea productivității muncii, fiindcă eficiența muncii este dată de modul de respectare a corelației între dinamica productivității muncii și a salariului mediu. În orice domeniu de activitate, dinamica productivității muncii trebuie să fie superioară celei a salariului mediu. Numai în felul acesta se poate realiza o cheltuială cu salariile mai mică la fiecare 1.000 lei producție, indiferent de modul de exprimare a acesteia (venit anual, cifra de afaceri, producție marfă fabricată, valoare adăugată etc).

Deci, în orice activitate, indicele corelației (I_c), calculat ca raport între indicele salariului mediu (I_s) și indicele productivității medii a muncii (I_w), trebuie să fie subunitar, respectiv:

$$\frac{I_c}{I_s I_w} = s < 1$$

Orice tendință de depășirii valorii 1 denotă o slabă eficiență a cheltuielilor cu salariile, deoarece conduce la o creștere a indicatorului cheltuieli cu salariile la 1.000 lei producție.

3.5.2.2 Analiza factorială a cheltuielilor cu forța de muncă

Modelele de analiză factorială a cheltuielilor cu forța de muncă se diferențiază în funcție de indicatorii a căror influență se dorește să fie cunoscută. Acestea pot fi grupate în două mari categorii:

- a) indicatori de eficiență ai fondului de salarii;
- b) indicatori de eficiență ai cheltuielilor cu salariile.

Indicatori de eficiență ai fondului de salarii

Indicatorii în funcție de care se va defini modelul analizei factoriale sunt:

- fondul de salarii;
- veniturile din exploatare/cifra de afaceri/valoarea adăugată ca indicator valoric al activității de producție și comercializare;
- numărul de salariați.

Analiza factorială a fondului de salarii la 1.000 lei Venituri

din exploatare

1. Modelul analizei factoriale și schema sinoptică

În determinarea modelului se pornește de la formula indicatorului fond de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

81

()

V_e

$F_{s \ 1.000 \ V_e} = F_s$,

care se înmulțește la numărător și numitor cu N_s și se obține:

()

W

f_s

N_s

F_s

V_e

N_s

N_s

N_s

V_e

$$F_s \cdot 1.000 V_e = F_s \cdot = \cdot =$$

Factorii de influență sunt:

— productivitatea anuală a muncii;

— salariul mediu.

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

Calculul variației fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

() 1.000

V_e

F_s

V_e

$F_s F_s$

0

0

1

$$1 V_e 0 00 . 1 \cdot |$$

|/

\

| | \

/

$$\Delta = -$$

Evoluția fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare se

datorează influenței următorilor factori:

— variației productivității anuale a muncii:

() 1.000

W

f_s

W

f_s

0

0

1

$F_s 0$

W

$$1.000 V_e \cdot |$$

|/

\

| | \

/

$$\Delta = -$$

– variației salariului mediu:

() 1.000

W1

fs

W

fs₀

1

Fs 1

fs

1.000 Ve • |

||

\

| | \

/

Δ = –

Verificarea corelației calculelor

() (1.000 Ve) Fs(1.000 Ve)

fs

Fs

w

ΔFs_{1.000 Ve} = Δ + Δ

Modelele analizelor factoriale pentru fondul de salarii la 1.000 lei Cifra de afaceri și pentru fondul de salarii la 1.000 lei Valoare adăugată se determină asemănător, prin înlocuirea indicatorului valoric Venituri din exploatare cu Cifra de afaceri, respectiv Valoarea adăugată.

3. W

(productivitatea anuală a muncii)

4. fs

(salariu mediu)

ΔFs_(1.000 Ve)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

82

Analiza factorială a cheltuielilor cu salariile la 1.000 lei

Venituri din exploatare

1. Modelul analizei factoriale și schema sinoptică:

Indicatorii în funcție de care se va defini modelul analizei factoriale sunt:

- cheltuielile cu salariile;
- veniturile din exploatare/cifra de afaceri/valoarea adăugată ca indicator valoric al activității de producție și comercializare;
- numărul de salariați.

În determinarea modelului se pornește de la formula indicatorului cheltuieli cu salariile la 1.000 lei venituri din exploatare:

()

Ve

ΔCs_{1.000 Ve} = Cs ,

care se înmulțește la numărător și numitor cu Ns și se obține:

()

W

CS

Ns

Cs

Ve

Ns

Ns

Ns

Ve

$$\Delta C_{s \text{ la } 1.000 \text{ Ve}} = C_s \cdot \frac{1.000}{V_e} = \dots =$$

Factorii de influență sunt:

- productivitatea anuală a muncii;
- cheltuielile salariale medii.

2. Cuantificarea acțiunii factorilor:

Calculul variației cheltuielilor cu salariile la 1.000 lei venituri din exploatare:

() 1.000

Ve

Cs

Ve

Cs Cs

0

0

1

$$1.000 \cdot \frac{C_s}{V_e} = \dots$$

||

\

| | \

/

$$\Delta = -$$

Evoluția cheltuielilor cu salariile la 1.000 lei venituri din exploatare se datorează influenței următorilor factori:

- variației productivității anuale a muncii:

() 1.000

W

CS

W

CS

0

0

1

Cs 0

w

$$1.000 \cdot \frac{C_s}{W} = \dots$$

||

\

| | \

/

$$\Delta = -$$

– variației cheltuielilor salariale medii:

() 1.000

W1

CS

W

CS₀

1

CS₁

CS

1.000 Ve · |

||

\

| | \

/

Δ = –

Verificarea corelației calculelor

W

(productivitatea anuală a muncii)

CS

(cheltuieli salariale medii)

ΔCS_(1.000 Ve)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

83

() (1.000 Ve) CS_(1.000 Ve)

CS

CS

W

ΔCS_{1.000 Ve} = Δ + Δ

Modelele analizelor factoriale pentru cheltuielile cu salariile la 1.000 lei Cifra de afaceri și pentru fondul de salarii la 1.000 lei Valoare adăugată se determină asemănător, prin înlocuirea indicatorului valoric Venituri din exploatare cu Cifra de afaceri, respectiv Valoarea adăugată.

Aplicație pentru cheltuielile cu forța de muncă

Utilizând datele din tabelul nr. 3.7, să se efectueze:

1. Calculul și analiza indicatorilor de eficiență ai cheltuielilor cu forța de muncă pentru cele două perioade analizate – an precedent și an curent;
2. Analiza factorială a fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare/cifra de afaceri/valoare adăugată.

Nr.

crt. Specificație U.M.

Perioada

precedentă

(P₀)

Perioada

curentă

(P₁)

Indice

(P₁/P₀)

1. Venituri din exploatare (Ve)

din care: producția vândută

(CA)

mii lei

3.560

3.282

4.230

4.000

1,18

1,21

2. Cheltuieli salariale **(Cs)**

din care: fond salarii **(Fs)**

mii lei

948

767

1.063

857

1,13

1,11

3. Valoarea adăugată **(Qa)** mii lei 1.450 1.878 1,29

4. Număr mediu de salariați **(Ns)** persoane 822 816 0,99

5. Timpul de muncă **(T)** Ore 1.512.891 1.525.702 1,01

6.

Cheltuieli cu salariile/salariat

(CS)

mii

lei/persoană

1,153 1,302 1,13

7. Salariul mediu anual mii lei 0,933 1,050 1,12

8. Cheltuieli cu salariile la 1.000

lei venituri din exploatare

(Cs_(1.000 Ve))

din care: fond salarii la 1.000

lei venituri din exploatare

(Fs_(1.000 Ve))

lei

266,3

215,4

251,3

202,6

0,94

0,94

9. Cheltuieli cu salariile la 1.000

lei cifră de afaceri **(CS_(1.000 CA))**

din care: fond salarii la 1.000

lei cifră de afaceri

(CA_(1.000 Ve))

lei

288,8

233,7

265,7

214,2

0,92

0,91

10. Cheltuieli cu salariile la 1.000

lei valoare adăugată

$(Cs_{(1.000\ Qa)})$

din care: fond salarii la 1.000

lei valoare adăugată

$(Qa_{(1.000\ Ve)})$

lei

653,8

528,9

566,0

456,3

0,86

0,86

Tabelul nr. 3.7

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

84

Rezolvare:

Calculul și analiza indicatorilor de eficiență ai cheltuielilor cu forța de muncă pentru cele două perioade analizate – an precedent (P_0) și an curent (P_1):

Cheltuieli medii cu salariile:

1,153 mil. lei

822

948

Ns

Cs Cs

0

0

$0 = = =$

1,302 mil. lei

816

1.063

Ns

Cs Cs

1

1

$1 = = =$

Cheltuieli cu salariile la 1.000 lei venituri din exploatare:

1.000 266,3 lei

3.560

1.000 948

Ve

Cs Cs

0

$(1.000\ Ve)\ 0$

$0 = \cdot = \cdot =$

1.000 251,3 lei

4.230

1.000 1.063

Ve

Cs Cs

1
1) Ve 0 00 . 1 (
1 = . = . =

Cheltuieli cu salariile la 1.000 lei cifra de afaceri:

1.000 288,8 lei

3.282

1.000 948

CA

Cs Cs

0
(1.000 CA) 0

0 = . = . =

1.000 265,7 lei

4.000

1.000 1.063

CA

Cs Cs

1
1) CA 0 00 . 1 (
1 = . = . =

Cheltuieli cu salariile la 1.000 lei valoare adăugată:

1.000 653,8 lei

1.450

1.000 948

Qa

Cs Cs

0
(1.000 Qa) 0

0 = . = . =

1.000 566,0 lei

1.878

1.000 1.063

Qa

Cs Cs

1
1) Qa 0 00 . 1 (
1 = . = . =

Fond de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

1.000 215,4 lei

3.650

1.000 767

Ve

Fs Fs

0
(1.000 Ve) 0

0 = . = . =

1.000 202,6 lei

4.230

1.000 857

Ve

Fs Fs

1

$$1) \text{ Ve } 0.00 \cdot 1 ($$

$$1 = \cdot = \cdot =$$

Fond de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri:

1.000 233,7 lei

3.282

1.000 767

CA

Fs Fs

0

(1.000 CA) 0

$$0 = \cdot = \cdot =$$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

85

1.000 214,2 lei

4.000

1.000 857

CA

Fs Fs

1

1) CA 0.00 \cdot 1 (

$$1 = \cdot = \cdot =$$

Fond de salarii la 1.000 lei valoare adăugată:

1.000 528,9 lei

1.450

1.000 767

Qa

Fs Fs

0

(1.000 Qa) 0

$$0 = \cdot = \cdot =$$

1.000 456,34 lei

1.878

1.000 857

Qa

Fs Fs

1

1) Qa 0.00 \cdot 1 (

$$1 = \cdot = \cdot =$$

Din analiza valorilor indicatorilor, constatăm că, cheltuielile cu salariile au crescut în valoare absolută față de perioada precedentă, fapt care a dus la creșterea salariului mediu/salariat cu un indice de 1,13 față de creșterea de 1,18 a indicelui veniturilor din exploatare, de 1,21 a indicelui cifrei de afaceri și de 1,27 a indicelui valorii adăugate. La aceasta a contribuit, în mare măsură, creșterea indicatorilor activității de producție și comercializare față de perioada de bază, precum și reducerea numărului de salariați.

Analiza factorială a fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare

1. Modelul analizei factoriale:

Indicatorii în funcție de care se va defini modelul analizei factoriale sunt:

- fondul de salarii;
- veniturile din exploatare;
- numărul de salariați.

În determinarea modelului se pornește de la formula indicatorului fond de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

()

Ve

Fs 1.000 Ve = Fs ,

care se înmulțește la numărător și numitor cu Ns și se obține:

()

W

fs

Ns

Fs

Ve

Ns

Ns

Ns

Ve

Fs 1.000 Ve = Fs · = · =

Factorii de influență sunt:

- productivitatea anuală a muncii;
- salariul mediu pe salariat.

2. Cuantificarea acțiunii factorilor:

Calculul variației fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare:

() · = |

|/

\

| | \

/

Δ = – 1.000

Ve

Fs

Ve

Fs Fs

0

0

1

1.000 Ve 1

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

86

1.000 12,8 lei

3.560

767

4.230

857 – = · |/

\

|\

= / -

Scăderea fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare se datorează influenței următorilor factori:

– variației productivității anuale a muncii:

() = · |

||

\

| |\

/

$\Delta = - 1.000$

W

fs

W

fs

0

0

1

Fs 0

w

1.000 Ve

1.000 35,45 lei

822

767

3.560

822

822

767

4.230

816 · = - |)

\

|\

= / · - ·

– variației salariului mediu:

() = · |

||

\

| |\

/

$\Delta = - 1.000$

W1

fs

W

fs 0

1

Fs 1

fs

1.000 Ve

1.000 22,60 lei

822

$$\begin{array}{r}
 767 \\
 4.230 \\
 816 \\
 816 \\
 857 \\
 4.230 \\
 816 \cdot = \quad | / \\
 \backslash \\
 | \backslash \\
 = / \cdot - \cdot
 \end{array}$$

Verificarea corelației calculelor:

$$\Delta F_{s(1.000 \text{ Ve})} = -34,5 + 22,6 = -12,8 \text{ lei}$$

$$\left(\begin{array}{c} \Delta F_{s(1.000 \text{ Ve})} \\ \Delta F_{s(1.000 \text{ Ve})} \end{array} \right) F_{s(1.000 \text{ Ve})}$$

fs
Fs
w

$$\Delta F_{s(1.000 \text{ Ve})} = \Delta + \Delta$$

Schema sinoptică cu rezultatele obținute:

Analiza factorială a fondului de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri

1. Modelul analizei factoriale

Indicatorii în funcție de care se va defini modelul analizei factoriale sunt:

- fondul de salarii;
- cifra de afaceri;
- numărul de salariați.

5. W

(-34,5)

6. fs

(22,6)

$\Delta F_{s(1.000 \text{ Ve})}$

(-12,8)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

87

În determinarea modelului se pornește de la formula indicatorului fond de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri:

()

CA

$$\Delta F_{s(1.000 \text{ CA})} = F_s ,$$

care se înmulțește la numărător și numitor cu Ns și se obține:

()

W

fs

Ns

Fs

CA

Ns

Ns

Ns

CA

$$\Delta F_{s \text{ 1.000 CA}} = F_s \cdot = \cdot =$$

Factorii de influență sunt:

- productivitatea anuală a muncii;
- salariul mediu.

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

Calculul variației fondului de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri:

$$() \cdot = |$$

|/

\

| |\

/

$$\Delta = - 1.000$$

CA

Fs

CA

Fs Fs

0

0

1

1.000 CA 1

1.000 19,5 lei

3.282

767

4.000

$$857 - = \cdot |/$$

\

| |\

$$= / -$$

Scăderea fondului de salarii la 1.000 lei cifră de afaceri se datorează influenței următorilor factori:

- variației productivității anuale a muncii:

$$() = \cdot |$$

|/

\

| |\

/

$$\Delta = - 1.000$$

W

fs

W

fs

0

0

1

Fs 0

W

1.000 CA

1.000 43,4 lei

822

767

3.282

822

822

767

4.000

$816 - = \cdot \quad ||$

$\backslash$

$| \backslash$

$= / \cdot - \cdot$

– variației salariului mediu:

$() = \cdot \quad |$

$||$

$\backslash$

$| \quad | \backslash$

$/$

$\Delta = - 1.000$

W1

fs

W

fs₀

1

Fs 1

fs

1.000 CA

1.000 23,9 lei

822

767

4.000

816

816

857

4.000

$816 = \cdot \quad ||$

$\backslash$

$| \backslash$

$= / \cdot - \cdot$

Verificarea corelației calculelor

$() (1.000 \text{ CA}) \text{ Fs}(1.000 \text{ CA})$

fs

Fs

w

$\Delta \text{Fs}_{1.000 \text{ CA}} = \Delta + \Delta$

$\Delta \text{Fs}_{(1.000 \text{ CA})} = -43,4 + 23,9 = -19,5 \text{ lei}$

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

88

Schema sinoptică cu rezultatele analizei factoriale:

Analiza factorială a fondului de salarii la 1.000 lei

valoare adăugată

1. Modelul analizei factoriale:

Indicatorii în funcție de care se va defini modelul analizei factoriale sunt:

- fondul de salarii;
- valoarea adăugată;
- numărul de salariați.

În determinarea modelului se pornește de la formula indicatorului fond de salarii la 1.000 lei valoare adăugată:

()

Qa

$$\Delta F_{s \text{ la } 1.000 \text{ Qa}} = F_s,$$

care se înmulțește la numărător și numitor cu Ns și se obține:

()

W

fs

Ns

Fs

Qa

Ns

Ns

Ns

Qa

$$F_{s \text{ la } 1.000 \text{ Qa}} = F_s \cdot \frac{Ns}{Qa} = \frac{Fs \cdot Ns}{Qa} =$$

Factorii de influență sunt:

- productivitatea anuală a muncii;
- salariul mediu.

2. Cuantificarea acțiunii factorilor

Calculul variației fondului de salarii la 1.000 lei valoare adăugată:

$$\Delta F_{s \text{ la } 1.000 \text{ Qa}} = \frac{Fs_1 \cdot Ns_1}{Qa_1} - \frac{Fs_0 \cdot Ns_0}{Qa_0}$$

||

\

| | \

/

$$\Delta = - 1.000$$

Qa

Fs

Qa

Fs Fs

0

0

1

1.000 Qa 1

1.000 72,6 lei

1.450

767

1.878

$$857 - = \cdot ||$$

$$\begin{array}{l} \backslash \\ | \backslash \\ = / - \end{array}$$

Această economie se datorează influenței următorilor factori:

– reducerea numărului de salariați:

$$\begin{array}{l} () = \cdot | \\ | / \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \backslash \\ | | \backslash \\ / \end{array}$$

$$\Delta = - 1.000$$

W

fs

W

fs

0

0

1

Fs 0

w

1.000 Qa

7. W

(-43,4)

8. fs

(23,9)

$\Delta F_{s(1.000 \text{ CA})}$

(-19,5)

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

89

1.000 123,5 lei

822

767

1.450

822

822

767

1.878

$$816 - = \cdot | /$$

\

| \

$$= / \cdot - \cdot$$

– creșterea salariului mediu/salariați:

$$\begin{array}{l} () = \cdot | \\ | / \end{array}$$

\

| | \

/

$$\Delta = - 1.000$$

W

fs

W

fs

1

0

1

Fs 1

w

1.000 Qa

1.000 50,9 lei

822

767

1.878

816

816

857

1.878

816 = · ||

\

|\

= / · - ·

Corelația calculelor:

() (1.000 Qa) Fs(1.000 Qa)

fs

Fs

w

$\Delta F_{s \ 1.000 \ Qa} = \Delta + \Delta$

$\Delta F_{s(1.000 \ Qa)} = -123,5 + 50,9 = -72,6 \text{ lei}$

Schema sinoptică cu rezultatele analizei factoriale:

Aplicație pentru evoluția procesului de muncă

Considerând că la o societate comercială s-au obținut rezultatele înscrise în tabelul nr. 3.8, se cere să se analizeze evoluția procesului de muncă în paralel cu evoluția activității de producție.

– mii lei –

Indicatori

Perioada

precedentă

(P₀)

Perioada

curentă

(P₁)

Indice de

creștere

(P₁/P₀)

Cifra de afaceri 7.870 8.220 1,044

Numărul mediu salariați 180 182 1,011

Fond total salarii 199,80 205,66 1,029

Productivitate 43,72 45,16 1,033

Salariul mediu anual 1,11 1,13 1,018

Tabelul nr. 3.8: Indicatori pentru analiza procesului de muncă

9. W
(-123,5)

10. fs
(50,9)
 $\Delta F_{s(1.000\text{ Qa})}$
(-72,6)

Analiza diagnostic a cheltuielilor
Analiză economico-financiară
90

Din analiza rezultatelor obținute, se observă că indicele de creștere al cifrei de afaceri ($I_{CA} = 1,044$) indică o evoluție pozitivă față de anul precedent.

Facem mențiunea că una din cerințele importante ale unei dinamici eficiente a indicatorilor de personal este corelarea cu creșterea producției, reflectată prin indicatorii specifici – producția fabricată, cifra de faceri, producția exercițiului și valoarea adăugată. Aceasta deoarece la un volum de producție mai mare se poate asigura creșterea productivității simultan cu creșterea într-un ritm mai redus a numărului de salariați și respectiv, a salariului mediu. O evoluție normală a unei întreprinderi trebuie să se desfășoare în condițiile respectării corelațiilor în evoluția ale acestor indicatori, în paralel cu asigurarea unei mai bune ocupări a forței de muncă și unui salariu mediu mai mare față de perioada precedentă. Trebuie spus că evoluția salariului mediu trebuie corelată cu indicele inflației.

Faptul că vânzările (cifra de afaceri) cresc cu un indice superior fondului de salarii, salariului mediu și numărului de salariați:

$$I_{CA} > I_{Fs} > I_{fs} > I_N$$

$$1,044 > 1,029 > 1,018 > 1,011$$

iar indicele productivității muncii (1,044) depășește indicele salariului mediu (1,018), conduce la asigurarea unui indice de corelație (I_c) subunitar:

$$0,996$$

$$1,033$$

$$1,029$$

$$I$$

$$I$$

$$I_c$$

$$W$$

$$= s = = < .$$

Tendința de apropiere de 1 denotă o slabă eficiență a cheltuielilor cu salariile, ceea ce va conduce la o creștere a indicatorului cheltuieli cu salariile la 1.000 lei cifră de afaceri ($C_{s(1.000\text{ CA})}$).

Analiza diagnostic a cheltuielilor
Analiză economico-financiară
91

TESTE DE AUTOEVALUARE

1. Cheltuielile cu salariile:

- a) dețin ponderea cea mai mare în totalul cheltuielilor efectuate de firmele cu activitate de producție;
- b) dețin ponderea cea mai mare în totalul cheltuielilor efectuate de firmele prestatoare de servicii;
- c) ponderea lor nu este influențată de specificul activității desfășurate;

2. Conform structurii contului de profit și pierdere, veniturile pot

fi grupate astfel:

- a) venituri fixe și variabile;
- b) venituri directe și indirecte;
- c) venituri din exploatare, financiare și excepționale;

3. Cheltuielile fixe sunt:

- a) cheltuieli care nu depind direct de volumul producției;
- b) cheltuieli care nu depind direct de nivelul cifrei de afaceri;
- c) cheltuieli care nu depind direct de volumul valorii adăugate;

4. Cheltuielile materiale:

- a) dețin ponderea cea mai mare în cheltuielile efectuate de firmele cu activitate de producție;
- b) dețin ponderea cea mai mare în cheltuielile efectuate de firmele prestatoare de servicii;
- c) ponderea lor nu este influențată de specificul activității desfășurate;

5. Conform structurii contului de profit și pierdere, cheltuielile pot fi grupate astfel:

- a) cheltuieli fixe și variabile;
- b) cheltuieli directe și indirecte;
- c) cheltuieli din exploatare, financiare și excepționale;

6. Sistemul de factori care influențează evoluția Cheltuielilor variabile la 1.000 lei cifră de afaceri, este, în ordinea aplicării metodei substituției:

- a) cheltuieli variabile unitare, structura producției vândute, prețul unitar de vânzare;
- b) structura cheltuielilor de producție, prețul unitar de vânzare, cheltuieli variabile unitare;
- c) structura producției vândute, prețul unitar de vânzare, cheltuieli variabile unitare;

Analiza diagnostic a cheltuielilor

Analiză economico-financiară

92

7. Dinamica eficienței cheltuielilor cu salariile are o evoluție pozitivă, dacă:

- a) $V_e \cdot C_s \cdot N_s \mid > \mid > \mid$
- b) $C_A \cdot C_s \cdot N_s \mid < \mid < \mid$
- c) $Q_a \cdot C_s \cdot N_s \mid < \mid > \mid$

8. Dinamica eficienței cheltuielilor cu salariile are o evoluție

negativă, dacă:

a) $V_e F_s N_s | > | > |$

b) $CA F_s N_s | > | > |$

c) $Q_a F_s N_s | > | > |$

9. Evoluția fondului de salarii la 1.000 lei venituri din exploatare,

este influențată, în ordinea de substituție, de:

a) productivitatea anuală a muncii și salariul mediu;

b) salariul mediu și productivitatea anuală a muncii;

c) productivitatea orară a muncii și salariul tarifar.

10. Indicatorii de eficiență ai cheltuielilor cu personalul:

a) se raportează la 100 lei;

b) se raportează la veniturile din exploatare;

c) se raportează la veniturile financiare:

Bibliografie

BIBLIOGRAFIE

1. Bătrâncea, I. „Analiza economică și financiară a societăților comerciale”, Ed. Eta, Cluj-Napoca, 1996;

2. Buhociu, F.; Negoescu, Gh. „Analiza economică”, Ed. Evrika!, Brăila, 1999;

3. Georgescu, N; Robu, V. „Analiză economico-financiară”, Ed. ASE, București, 2001;

4. Ișfănescu, A. (coordonator) „Ghid practic de analiză economico-financiară”, Ed. Tribuna Economică, București, 1999;

5. Mărgulescu, D.

(coordonator)

„Analiza activității economice a societăților comerciale”, Ed. Tribuna Economică, București, 1994;

6. Mereuță, C. (coordonator) „Analiza diagnostic a societăților comerciale în economia de tranziție”, Ed. Tehnică, București, 1994;

7. Stănescu, C.; Ișfănescu, A.;

Băicuși, A.

„Analiza economico-financiară”, Ed. Economică, București, 1999;

Analiză economico-financiară